МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри к.е.н., доцент
Давиденко І.В. ( )
«11» _червня_ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 242 «Туризм»
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

на тему: «Напрями розвитку діджиталізації послуг музейних установ міста Одеси»

Виконавець:
студент ____ФМЕ____ факультету
___Чернюк Юлія Романівна___ _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
_____ст. викладач_____
(науковий ступінь, вчене звання)
Павлоцький Володимир Якович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2026

ЗМІСТ

ВСТУП ... 3

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ГОСПОДРАСТВА ... 6

1.1 Особливості діяльності музейних установ міста Одеси ... 6

1.2 Іноземний досвід діджиталізації послуг музеїв ... 15

Висновки до розділу 1 ... 21

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ОДЕСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО МУЗЕЮ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВИХ ЗМІН ... 23

2.1 Історія і сучасний стан діяльності Одеського літературного музею ... 23

2.2 Аналіз господарської діяльності музею в умовах діджиталізації ... 29

Висновки до розділу 2 ... 37

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЮ ... 40

3.1 Розробка концепції віртуального туру для Одеського літературного музею ... 40

3.2 Оцінка ефективності впровадження цифрових екскурсійних послуг музею ... 46

Висновки до розділу 3 ... 55

ВИСНОВКИ ... 58

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ... 61

ДОДАТКИ ... 67

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена необхідністю адаптації музейних установ до викликів цифрової трансформації інформаційного суспільства. У глобальному масштабі впровадження діджиталізації стає ключовим інструментом у підвищення доступності та створення інтерактивного середовища для відвідувачів, а також відкриває можливості збереження унікальних та ексклюзивних експонатів.

У ході оцифрування сфер суспільства кожного року нараховується все більше музеїв провідних країн світу, такі як Англія, Франція, США, Італія тощо, які активно впроваджують віртуальність та інтерактивність у послуги власних музеїв. Тому тепер це радше «тренд», аніж новизна.

Особливої актуальності набуває діджиталізація музейних установ міста Одеси, як одного з найбільших культурних центрів України. Місто має потужний потенціал, представлений такими музеями, як Одеський художній музей, Одеський літературний музей, Одеський археологічний музей та ін. На жаль, більшість установ не використовують увесь сучасний арсенал цифрових інструментів, що значно обмежує можливості збереження та популяризації культурної спадщини.

Додатковим фактором, що підсилює актуальність даної теми є воєнні дії в Україні, та їх вплив на туристопотік. На даний час не всі потенційні відвідувачі музеїв осмілюються на внутрішній туризм, зокрема відвідування музеїв, у містах, близьких до зон активних бойових дій, у тому числі і Одесу.

Таким чином, дослідження напрямів розвитку діджиталізації послуг музейних установ міста Одеси є необхідним для пошуку інтеграцій інноваційних технологій, що в свою чергу сприяє збереженню культурної спадщини та підвищенню конкурентоспроможності в умовах сучасних викликів.

Метою дослідження є визначення та аналіз сучасного стану діяльності музейного господарства та рівня діджиталізації установ у місті Одеса, зокрема на прикладі Одеського літературного музеою, а також надання рекомендацій, щодо удосконалення існуючих та впровадження нових методів цифровізації послуг.

Для досягнення даної мети передбачено виконання таких **завдань**:

- вивчити особливості функціонування музейних установ у місті Одеса;
- дослідити іноземний досвід у цифровізації музеїв;
- проаналізувати фондову діяльність Одеського літературного музею;
- проаналізувати господарську діяльність Одеського літературного музею;
- запропонувати можливі інноваційні методи цифровізації послуг Одеського літературного музею;
- проаналізувати економічну ефективність запровадження цифровізації послуг Одеського літературного музею.

Об'єктом дослідження є діяльність музейних установ міста Одеси.

Предметом дослідження особливостей та перспектив впровадження діджиталізованих послуг у діяльність музейних установ міста Одеси, зокрема на прикладі Одеського літературного музею.

Методами дослідження є метод аналізу та синтезу, метод порівняльного аналізу, статистичний аналіз, метод економічного аналізу, графічний і табличний методи, проєктний метод та метод економічного аналізу.

Інфромаційну базу дослідження склали наукові праці С.Г. Нездоймінова, В.Л. Петранівського, М.Й. Рутинського, В.Д. Олійник, у яких розглянуто особливості організації екскурсійної діяльності, функціонування музейних установ та розвитку туристично-краєзнавчої сфери. Значну роль у формуванні теоретичних засад дослідження також відіграли наукові публікації, присвячені сучасному стану музейної справи в Україні, зокрема роботи О.В. Шикіної та Н.В. Нєчєвої.

Для аналізу розвитку музейної мережі Одеси та опису окремих музейних закладів було залучено матеріали офіційних вебресурсів таких установ, як Одеський літературний музей, Одеський історико-краєзнавчий музей, Одеський національний художній музей, Одеський археологічний музей НАН України. Також використовувалися інформаційні джерела, присвячені історії та сучасній діяльності одеських музеїв.

Важливу складову інформаційної бази склали статистичні та аналітичні матеріали Міністерства культури та стратегічних комунікацій України,

Департаменту культури і туризму Одеської міської ради, Національної туристичної організації України, а також Одеського літературного музею.

Тема кваліфікаційної роботи відповідає актульним напрямам наукових досліджень кафедри Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу ОНЕУ.

За попередніми результатами кваліфікаційної роботи підготовлені тези доповіді на наукову студентську конференцію ОНЕУ 2026 р. [1].

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1 Особливості діяльності музейних установ міста Одеси

Місто Одеса, як і весь одеський регіон, століттями залишається науковим та культурним осередком південної частини України. Не в останню чергу, це зумовлено сприятливим географічним розташуванням. Завдяки наявності доступного виходу до Чорного моря Одеса має потужний транспортний та рекреаційний потенціал. До того ж, Одещина має дуже вигідні кліматичні умови, що зумовило формування привабливого природно-ресурсного потенціалу місцевості. У пониззі великих річок і лиманів та на морських узбережжях розташовані унікальні природні комплекси, екосистеми, що створюють біосферні ресурси, які мають національне і глобальне значення [2, с. 103].

Стосовно туристично-екскурсійного потенціалу, Одещина відома своїми численними архітектурними пам’ятками та історико-культуними осередками, зокрема музеями.

Музейна діяльність міста Одеси бере початок з далекого 1825 року, а саме з відкриття Одеського археологічного музею, сьогодні підпорядкованого, НАН України. На сьогоднішній день цей музей вважається найстарішим та найбільшим у нашій країні. Розвитку музею на той час сприяло Одеське товариство історії та старожитностей, засноване 1839 року, яке мало право здійснювати розкопки [3, с. 472]. Пізніше, в центрі міста на Приморському бульварі спеціально для цього музею було споруджено гарну простору будівлю. Музейні колекції зберігаються і експонуються в старовинній двоповерховій будівлі, побудованій в стилі "неогрек" у 1883 р. спеціально для міської бібліотеки і музею, в основному за рахунок особистих коштів міського голови Одеси, відомого мецената, дійсного члена Одеського товариства історії і старожитностей Г.Г.Маразлі. З 1908 р. уся будівля була надана для розміщення музею [4]. З того часу і до сьогодення у музеї зберігаються доісторичні пам’ятки від кам’яного віку до середньовіччя, колекції

єгипетських, римських, візантійських, монголо-татарських, турецьких та запорізьких пам’яток. Наразі фонд налічує більше 170 тис. експонатів [5], серед яких є античний посуд, скульптури, документи, грамоти, печатки, зброя, нумізматика тощо із різних епох та народів.

Неможливо не згадати про Одеський державний історико-краєзнавчий музей, який було відкрито 1944 року у колишньому палаці О.Я. Новікова. Архітектором споруди був Фелікс Гонсіоровський. В архітектурі двоповерхового особняку, як і в попередніх твореннях Фелікса Гонсіоровського, переважає дух стилізаторства, заснований на використанні форм пізнього ренесансу, з варіацією зразків і мотивів, почерпнутих з архітектурної спадщини Італії. Будівля органічно вписалася в загальне планування вулиці і по праву увійшла до числа тих творінь архітектури, які і створюють неповторний вигляд міста [6]. Станом на зараз музей налічує близько 120 тис. експонатів [5], серед яких документи, предмети прикладного й образотворчого мистецтва, нумізматика, зброя та ін., які є невід’ємною частиною висвітлення історії міста і краю.

Одним із найбільш відвідуваних музеїв Одеси є Одеський національний художній музей. Його історія починається із 1899 року відкриттям у палаці-пам’ятнику зі штучним підземним гротом, який і донині використовується в екскурсійній діяльності. Автор проєкту будівлі невідомий. Архітектура палацу втілює в собі кращі традиції руського класицизму початку XIX століття. Центрична композиція споруди вирізняється строгою та гармонійною витонченістю — двоповерховий корпус з портиком із шести колон корінфського ордеру, що підтримують фронтон, і два симетрично розташовані одноповерхові фліґелі, з’єднані округлими галереями [7]. Цей музей володіє однією з найкращих колекцій в державі та налічує твори українського та російського мистецтв. У складі Художнього музею був створений цікавий відділ – «Стара Одеса», який представляв проєкти перших будівель, гравюр, і літографії старих будинків, проєкти мостів та краєвиди міста [8, с. 16].

На історію одеських музейних установ 20-40х років минулого століття суттєво вплинула діяльність професора Т.Б. Фраєрмана. Він брав активну участь у роботі

Комітету з охорони пам’ятників мистецтва та старовини міста Одеси. Цей комітет займався виявленням художніх та архітектурних пам’ятників міського та національного значення. Учасники цього комітету проводили дослідження пам’ятників, складали реєстраційні акти, проводили описи та заміри, визначали ступінь пошкодження та масштабність реставраційних робіт [9, с. 163]. За результатами проведених робіт вдалося визначити та врятувати тисячі художніх витворів від пограбування.

Професор, до того ж, зробив вклад і в роботу Одеського національного художнього музею. Фраєрман був завідуючим Першого народного художнього музею, та поповнив його колекцію низкою екземплярів. Пізніше в Одесі відбувалась реорганізація музеїв, у підсумку Перший народний художній музей став одним із відділів Одеського художнього музею, тим самим поповнюючи уже його експозиції.

Ще одним важливим осередком міського музейного середовища є Музей західного та східного мистецтва, який був відкритий 1924 року. Музей розмістили в палаці Абаза, побудованому у 1856-1858 роках архітектором Людвигом Оттоном в стилі еклектики: риси барочної вдачі співіснують з елементами стилів ампір і рококо. Парадні сходи у вестибюлі, висічені з каррарського мармуру, зведені без балок-косоур, що несуть, разом з майданчиками утворює ефектну висячу споруду. Інтер’єри палацу Абази відрізняються багатим ліпним декором, різьбленням, фурнітурою з бронзи [10]. Експозиція даного музею розділена на три відділи: античний, відділ східних мистецтв та західноєвропейський, який має найбільше зібрання експонатів. Колекція даного музею налічує витончену порцеляну, кераміку, розписи по шовку, статуетки, старовинну зброю та інші експонати різних століть та країн заходу і сходу [5]. Один з найкращих відділів музею — відділ картин західноєвропейських майстрів XVI – XX ст.

Із початком Другої світової війни виникла загроза для цілісності експонатів Музею західного та східного мистецтва, це був ще один період, коли професор Фраєрман зробив внесок у збереження художньої спадщини. Він займався підготовкою експонатів до евакуації. Так як на той час у місті була сухопутна блокада, евакуацію доводилось проводити морським шляхом. Саме професор був

одним супроводжувачів, адже тоді таке завдання дозволялось лише досвідченим музейним співробітникам [9, с.164].

Окремо згадаємо Одеський літературний музей, який був відкритий у 1984 році у колишньому палаці Д.І. Гагаріна. Особливістю створення музею було те, що він створювався з нуля. Одночасно йшло формування фондів, встановлення контактів з письменниками або їх спадкоємцями, написання структури і тематико-експозиційного плану, робота над створенням експозиції, паралельно йшли ремонтні роботи палацу, спорудженого в п'ятдесятих роках XIX сторіччя. Художнє вирішення експозиції – результат спільної праці наукового колективу і колективу художників-дизайнерів, який очолив заслужений діяч мистецтв України, художник-монументаліст Анатолій Васильович Гайдамака. Експозиція музею, що розмістилася в 21 залі, в анфіладі другого поверху і чотирьох залах першого, унікальна. Вона містить в собі три варіанти напрямків, традиційних для літературних музеїв – меморіальну складову, власне музей книги і одеського друкарства, а також історію розвитку літератури в Одесі [11].

Також доречно розглянути Одеський муніципальний музей особистих колекції ім. О. В. Блещунова, який був відкритий у 1989 році. Сам власник, тобто Блещунов, подарував місту свою колекцію експонатів. Музей налічує близько 10 тисяч експонатів, які теж розділені по залах з огляду на те, культуру яких країн чи народів вони відображають. Зокрема є і зала з українським національним одягом, розписаною керамікою, етнічними прикрасами тощо.

Незважаючи на складне політичне становище в Україні, Одеса залишається музейною столицею півдня країни - на сьогоднішній день більше десятка музеїв кожного дня відчиняють свої двері для ознайомлення з культурою та історією різних країн та епох. Цікаво, що до повномасштабного вторгнення одеський регіон брав активну участь у презентаціях на міжнародних виставках, проводив промотури та проєкти у різних країнах світу, тим самим ознайомлюючи іноземців зі своїм колоритом.

За даними британського видання The Independent у 2021 році Одеса увійшла до переліку найкращих міст для подорожей та зайняла почесне друге місце після

Відня [12, с. 12]. Відома угорська авіакомпанія WizzAir планувала запустити прямі рейси із Лондону до Одеси у 2022, що значно сприяло б підвищенню позитивного туристичного іміджу та туристичній впізнаваності міста.

Повномасштабна збройна агресія проти нашої країни негативно позначилась і на веденні статистичних спостережень. Військові дії перешкоджають об'єктивному веденню статистики музейної справи. Проте, певні статистичні дані все ж отримуються. З огляду на дослідження діяльності музейних установ доречним було б розглянути існуючу статистику частки музейних установ у загальній кількості навчально-культурних закладів Одещини за 2022 рік (див. рис. 1.1).

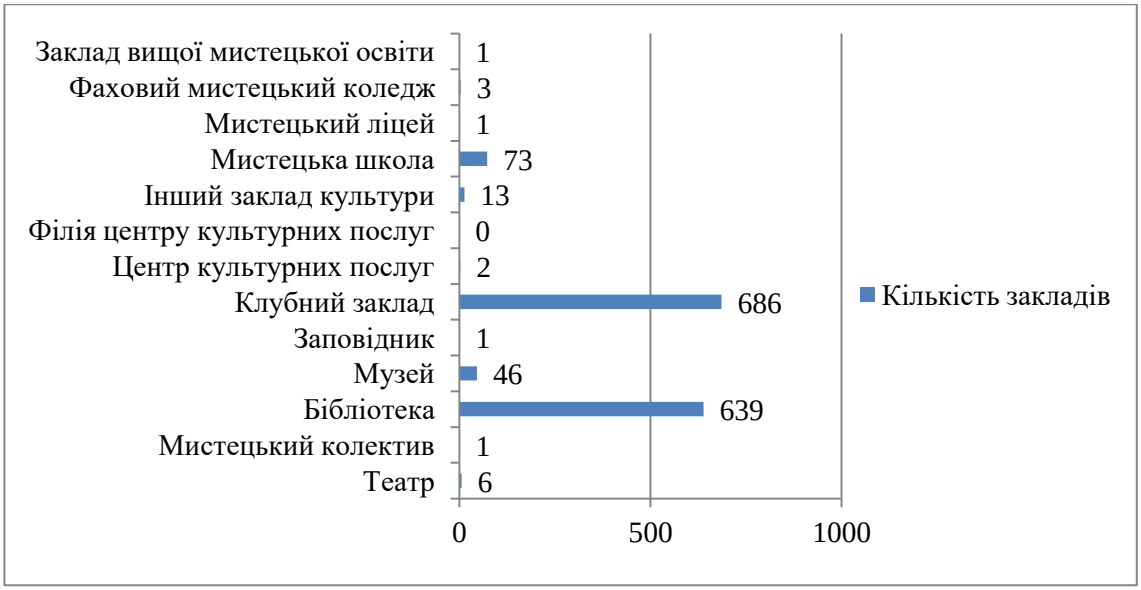

Рис. 1.1. Розподіл закладів за типами (2022 рік)

Джерело: [13].

За наведеними даними можна зробити висновок, що у 2022 найбільшу частку, серед усіх навчально-культурних закладів Одещини займають клубні заклади та бібліотеки. Вони налічують 686 установ та 639 установ, відповідно. Заклади музейної справи займають четверте місце, серед загальної кількості навчально-культурних закладів, та налічують 46 установ.

Також слід розглянути статистику частки музеїв у загальній кількості навчально-культурних закладів Одещини за 2023 рік (див. рис. 1.2).

За даними рис. 1.2 можна зробити висновки, що у 2023 році найбільшу частку, серед усіх навчально-культурних закладів, займають клубні заклади та бібліотеки.

Вони налічують 668 установ та 637 установ відповідно. Музейні установи займають четверте місце, серед загальної кількості навчально-культурних закладів, налічуючи 46 закладів.

Рис. 1.2. Розподіл закладів за типами (2023 рік)

Джерело: [13].

Дана статистика була зібрана зі всього одеського регіону. Варто зауважити, що частка музейних установ є відносно не високою, в порівнянні з такими культурними закладами, як бібліотеки та клубні заклади. Позитивною статистикою саме музейних закладів є їхня стала кількість. Зважаючи на умови функціонування під час війни, особливо у 2022 році на початку, заклади продовжують свою діяльність, що не можна сказати про деякі інші типи закладів культури.

Що ж сказати про більш детальну статистику функціонування музеїв, а саме кількість відвідувань, проведені виставки, екскурсії тощо, то оприлюднення офіційних статистичних даних закінчилось ще у 2017 році. Хоч ці дані уже доволі застарілі, проте аналіз функціонування музеїв за останні 15 років є цінною інформацією для дослідження діяльності музейного господарства Одеси.

Аналізуючи рис. 1.3 можна зробити висновок, що на період із 2010 – 2015 років кількість музейних установ залишалась сталою у кількості 11 закладів. У 2016

році закладів стало 13, а у 2017 році – 14. На жаль, із 2018 року статистичні дані не оновлюються та кількість дійсних музейних установ не відома.

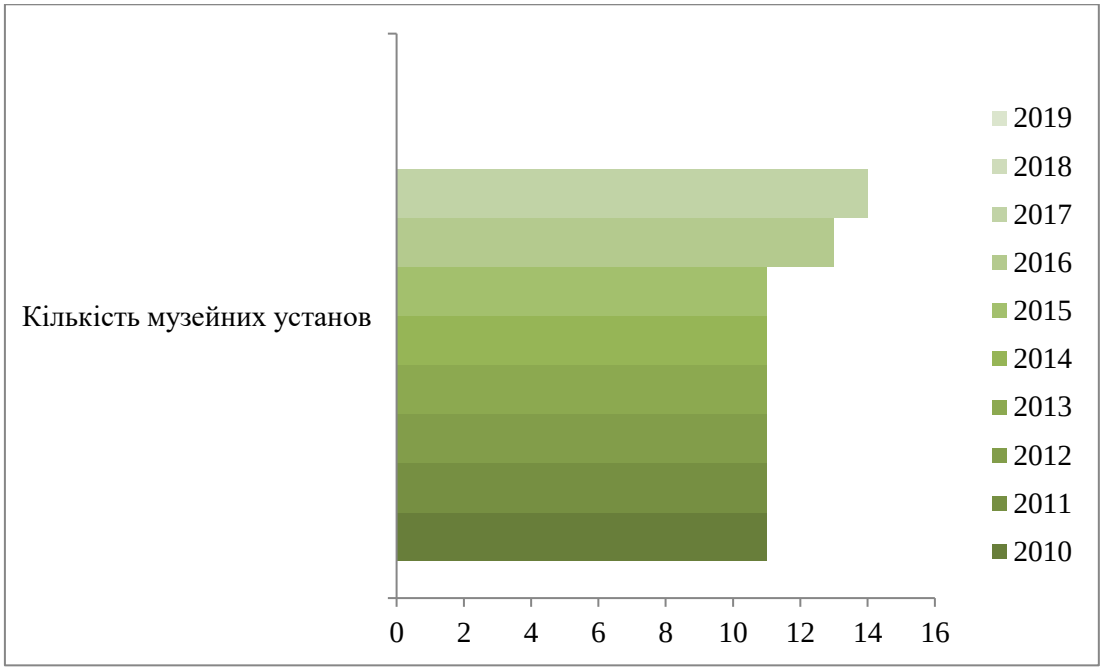

Рис. 1.3 Кількість музейних установ Одещини у 2010-2019 роках

Джерело: складено автором на основі [14, с.106].

Якщо співставити статистичні дані за минулі роки та відносно недавні показники, можна простежити зростання кількості закладів музейного господарства. Це значно вплинуло на туристичний імідж та туристичну привабливість Одещини, зокрема сприяло підвищенню економіки регіону.

Негативний відбиток воєнні дії поставили і на такому показнику, як відвідуваність музеїв та проведення виставок, екскурсій. У 2023 році керівництво Міністерства культури та інформаційної політики оприлюднило звіт, згідно з яким за даними їх дослідження у музеях області було проведено 277 виставок, 4015 екскурсій, та чисельність людей, які відвідали музейні установи становить 214,1 тисяч людей [15]. Доречним буде проаналізувати показники цього дослідження із останніми існуючими даними доковідного та довоєнного періоду, а саме 2017 року (див. табл. 1.1).

Доцільно було б зауважити, що після епідемії Covid-19 та початку повномасштабного вторгнення кількість відвідувачів зменшилась більше ніж на 300

тис. осіб. Це є негативним показником для туристичної та економічної ситуації регіону.

Таблиця 1.1

Кількісні показники відвідуваності музеїв у 2017 році

Регіон	Кількість музеїв, доступних для відвідування протягом року, од.	Кількість днів на рік, відкритих для відвідування, у середньому на 1 музей	Кількість відвідувачів музеїв за рік, тис. осіб		
			Усього	З них учнів, слухачів та студентів	У середньому на один музей
Одеська область	13	313	576,9	324,4	44,4

Джерело: [16, с. 122].

Як зазначалось, з огляду на безпековий стан в країні значно ускладнилась процедура збору даних музеїв для складання статистики. На жаль, найновіша повноцінна статистика наразі не опублікована. Проте лідером серед надання даних можна назвати Одеський художній музей. Кожного року працівники даного музею збирають показники, та оприлюднюють у вигляді презентації на власному сайті. Кожна презентація містить велику кількість результатів різних сфер, які оточують роботу музею, до прикладу звіт з продажу квитків, надходження грантів, кількість проведених виставок, експонатів, кількість відвідувачів, перерахування інших заходів, проведених у будівлі музею тощо. До прикладу згідно звіту за 2024 рік музей відвідало 12355 осіб, двері закладу було відчинено 258 днів та було організовано 484 екскурсії. Також працівники музею зазначають, що показники заходів зросли на 50 одиниць, порівняно з попереднім роком [17].

У 2023 році, у рамках проєкту EU4Culture, було проведено соціологічне дослідження восьмиста мешканців міста Одеси, метою якого було виявити їх культурні потреби. Одним із питань опитування було «Як часто протягом останнього року Ви відвідували наступні культурні заклади та заходи в Одесі?», результати якого можна пробачити на рис. 1.4.

Цікаво, що лише 98 опитуваних жителів відвідали музейну установу хоча б один раз, що становить всього 12,3% із загального числа опитуваних. Опитуваних жителів також запитали причину такого відвідування культурних заходів, на що більша частина відповіла або «це є недоречним через війну», або «загроза обстрілів».

Рис. 1.4. Результати опитування за запитанням «Як часто протягом останнього року Ви відвідували наступні культурні заклади та заходи в Одесі?»

Джерело: [18, с. 12].

Тому, згідно усіх статистичних даних військова агресія значно вплинула на відвідуваність музеїв та їх діяльність загалом.

Окрім збитків, пов'язаних із відвідуванням екскурсантами, війна завдала удару і на архітектуру культурної спадщини міста Одеси. У 2023 році історичний центр Одеси був визнаний історичною спадщиною ЮНЕСКО. Водночас в той же рік було нанесено низку атак, в результаті чого пошкоджень зазнали Одеський музичний ліцей імені Столярського, Будинок вчених, Морський музей, Одеський літературний музей та Одеський археологічний музей НАН України [19, с.37].

На початку повномасштабного вторгнення музеї уже стикнулися з певними труднощами, був великий дефіцит пакувальних матеріалів, досвіду та кадрів для того, щоб пакувати та евакуювати експонати.

В результаті влучання в історичний центр міста Одеський археологічний музей НАН України отримав пошкодження у вигляді обвалу невеликої зони стелі. Пізніше пошкоджень зазнав Одеський художній музей – ушкоджені стіни, вибиті шибки вікон та понівечені деякі тематичні виставки. Внаслідок цього, музеї отримали допомогу від міжнародних організацій, в тому числі і ЮНЕСКО.

Наразі одним із завдань ЮНЕСКО є навчання спеціалістів певним навичкам охорони культурної спадщини, тому працівники системно беруть участь у різноманітних тренінгах [19, с. 38].

1.2 Іноземний досвід діджиталізації послуг музеїв

Музеї світу існують в епоху глибокої трансформації та інформатизації, спричиненої потребою постійної адаптації до нових потреб суспільства. Для залучення нових аудиторій та збереження культурної спадщини на сьогоднішній день замало лише традиційних форм ведення музейної діяльності, саме тому установи доповнюють власні експозиції, екскурсії та виставки різноманітними цифровими інструментами. Саме це явище зараз прийнято називати «діджиталізацією». Майже одностайно, зауважують фахівці, в сфері культури це один з найцінніших методів аби архівувати, розповсюдити, а відтак і захистити чи відродити культурну спадщину [20, с. 209].

Спочатку під терміном «діджиталізація» розуміли тільки переведення аналогових даних у цифрові, проте сьогодні це слово має набагато ширше значення [21, с. 89]. Із розвитком даного поняття різні науковці формували власні його визначення, деякі з яких представлені у табл. 1.2.

Більш просте трактування терміну «діджиталізація» саме для музейної справи, спираючись на визначення, вказані в табл. 1.2, може звучати, як використання інформаційних технологій задля переведення виставкових матеріалів, експонатів, експозицій, виставок тощо у цифровий формат задля їх збереження та кращого розповсюдження.

Діджиталізація має велику кількість переваг таких, як високий рівень конкурентоздатності, економія коштів, формування позитивного іміджу підприємства, спрощення роботи із великими масивами інформації тощо [21, с. 91]. Проте, всупереч численним перевагам, впровадження цифрових технологій може ставити певні виклики перед підприємством, такі як залучення додаткового персоналу задля підтримки сервісів, можлива поява певних помилок, які негативно вплинуть на думку споживачів, постійне впровадження нових функцій задля підтримання уваги споживачів тощо.

Таблиця 1.2

Визначення терміну «діджиталізація» у наукових джерелах

Автор	Поняття	Джерело
Гудзь О. Є	Заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії процес застосування підприємствами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення своєї мети, зорієнтований на трансформацію існуючих бізнес-процесів.	[22, с. 19]
Абакуменко О. В.	Процес переведення певного інформаційного поля з аналогового у цифровий формат для більш легкого подальшого використання на сучасних електронних девайсах.	[23, с. 69]
Грибіненко О. М.	Трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами.	[24, с. 35]
Гуренко А. В.	Процес використання цифрових технологій з одночасним поліпшенням системи обслуговування клієнтів.	[25, с. 740]
Лігоненко Л. О.	Процес перенесення інформації у цифрову форму, тобто перетворення паперових книжок у електронні, фотографії у зображення на екрані тощо.	[26, с. 21]

Джерело: складено автором на основі [22 – 26].

Діджитал-середовище, окрім основної місії – створення можливостей для збереження та реконструкції культурної спадщини, відіграє провідну роль у створенні широко спектру освітньо-просвітницьких, естетичних та інших продуктів, інфраструктури та послуг. Наприклад, практична реалізація збереження нематеріальної культурної спадщини пов'язана з використанням сучасних технологій роботи з великими даними, оскільки робота з нематеріальною культурною спадщиною передбачає охоплення всього простору країни, а отже, необхідна конкретизація та детальна регламентація. Так, на виконання ст.12 Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини у 2018 році було офіційно створено Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України. На сайті Українського центру культурних досліджень Національний перелік пропонується у форматі електронного каталогу, що по суті є інформаційною системою об'єктів нематеріальної культури [27, с. 215].

Однією з найперших форм впровадження оцифрування в діяльність музейних установ є створення аудіо-гідів.

Аудіо-гід – це спеціальний аудіопристрій або цифрова платформа, що переглядається на мобільному телефоні чи планшеті та надає аудіоконтент для інформування туристів та екскурсантів [28, с. 243].

Історія аудіо-гідів почалась іще з середини минулого століття, перший такий був звичайний касетний програвач. 1952 року у місті Амстердам у музеї Стеделек, розроблений самим директором музею, вперше був використаний даний пристрій, який мав технологію радіопередачі.

Пізніше випуском аудіо-гідів стала займатись популярна і сьогодні компанія Philips. Лекції для виставки були попередньо записані та трансльовані відвідувачам через систему короткохвильового радіомовлення, використовуючи аналоговий рекордер відтворення як трансляційну станцію. Завдяки спеціальним пристроям на стелях галерей, які надсилали інформацію до аудіо-гіда, відвідувачі могли слухати аудіо через навушники [28, с. 243].

Наступними роками розвиток аудіо-гідів набував швидкості та ефективності. Пристрої з кожним десятиліттям ставали більш зручними, компактними, не

обмеженими різними проводами чи кабелями, не прив'язаними до певних локацій чи маршрутів, не обмеженими однією мовою тощо.

Уже після 90-х років аудіо-гіди стали прототипами сучасних, адже відбувся перехід на цифрові пристрої. На сьогоднішній день більшість аудіо-гідів – це не самостійний пристрій, а ціла «програма», яка може бути встановлена на смартфон відвідувача. Сучасні цифрові гіди дають можливість відвідувачам самостійно досліджувати пам'ятки, встановлювати свій час на огляд пам'яток та відвідувати їх за власним бажаним маршрутом, що дає можливість значно більше і емоційніше заглибитись у екскурсію.

Таблиця 1.3

Еволюція розвитку аудіо-гідів

Період	Технологія	Особливості
1950-ті	Радіотрансляція (аналог)	Радіопетлі, програми мовлення синхронізовані з просторовим перебуванням відвідувачів.
1960-ті	Носимі касетні плеєри	Індивідуальні плеєри, перша персоналізація контенту.
1970-ті	Магнітна стрічка та ІЧ-сенсори	Синхронізація з експозицією, обмежена взаємодія.
1980-ті	Портативні аудіо-гіди на касетах	Бездротовість, зростання мобільності.
1990-ті	Цифрові багатомовні аудіо-гіди, CD плеєри	Меню вибору, навігація, багатомовність.
2010-ті	Мобільні додатки, смартфони, Wi-Fi, MP3-плеєри	Власний смартфон як гід, push-навігація, інтеграція з картами та сенсорами, віртуальні маршрути, інтерактивність, гейміфікація.
2020-ті	Web аудіо-гіди, QR коди, доповнена реальність, AI-гід, голосові чатботи, інтеграція з AR/VR	Відскануйте і слухайте, гіди без завантаження, навігація через браузер, автоматична геолокація, розпізнавання мовлення, AI-відповіді на питання, повна персоналізація маршруту в реальному часі.

Джерело: [28, с. 243].

Так, паризький Лувр має свій додаток із високоякісним аудіо-контентом, інтерактивними картами та мультимедійними елементами. Метрополітен-музей у Нью-Йорку включає тематичні дослідження та інтерв'ю з кураторами та

художниками у своєму аудіо-гіді. Музей цивілізації у Квебеку створив цифрового гіда із доповненою реальністю, переміщаючись, відвідувачі чують різноманітні треки, розмови, звуки залежно від локації [28, с. 244].

Розвиток аудіо-гідів не стоїть на місці і постійно актуалізується під виклики та вимоги сьогодення.

Звичайно оцифрувати екскурсії та експозиції можна не лише за допомогою аудіо-гідів. До прикладу, віртуальні музеї та експозиції із кожним роком стають все більш популярними та удосконаленими.

Віртуальні музеї – це музеї, що існують завдяки об'єднанню інформаційних і творчих ресурсів для створення принципово нових віртуальних продуктів: віртуальних виставок, колекцій, віртуальних версій неіснуючих об'єктів та ін. Сьогодні маємо три види віртуальних музеїв:

- віртуальні експозиційні галереї чи окремі тематичні виставки, що є цифровими аналогами реальних експозиційних залів, колекцій і виставок відповідного музею (вони репрезентовані на веб-сайті цього музею);
- віртуальні музеї «другого покоління», створені шляхом суміщення масштабних міжмузейних колекцій та експозиційних галерей. Такі музеї поєднують у собі цифрові зображення реальних пам'яток, що зберігаються та експонуються у сотнях різних музеїв, розкиданих по всьому світу;
- музеї віртуального мистецтва (net-art); net-art – це комп'ютерне мистецтво, його твори створені в Інтернеті. За своєю суттю, net-art-творіння – це сукупність візуальних та акустичних образів, анімації, тексту, графіки, алгоритмізованої естетичної взаємодії різного роду додатків і програм, що втілюють авторський задум [29, с. 214].

Так, одна з найперших спроб віртуалізувати та діджиталізувати виставки стало створення Microsoft Art Gallery у 1993 році. Це було своєрідним майданчиком, на якому галереї могли розміщувати цифрові версії своїх колекцій [30].

Пізніше схожу ініціативу створив Google, запустивши платформу Google Arts and Culture, де культурні установи також можуть залишати власні цифрові артефакти. На сьогодні там містяться колекції близько 2000 галерей та музеїв.

В Ірландії краєзнавчий музей Nano Nagle Place розробив свій додаток із візуальним описом екскурсій для людей з вадами зору а також для нейродивергентних дітей, що допомагає їм почувати себе в безпеці [31, с. 129].

Міста також мають власні віртуальні за стосунки, до прикладу у Данії це Discovery Trails City. Першою екскурсією застосунку була «Doors into the Docklands» - інноваційна технологія, яка дозволяє побачити, як історія Доклендів (передмістя Дубліна) оживає за допомогою розумних технологій [31, с. 128].

У Бремергафені (Німеччина) є додаток, в якому можна обрати різноманітні екскурсії міста. Саме місто активно впроваджує безбар'єрну доступність культурній сфері для людей з вадами. У іншому Німецькому місті Ессен було створено екскурсія з використанням змішаної реальності «Essen 1887», під час використання спеціальних окулярів у місті розпізнаються цифрові маркери, які створюють проєкції людей, фасадів будинків і багатьох інших цікавих речей. У Берліні, столиці Німеччини, також було використано віртуальні технології для портативного мультимедійного пристрою, відомого як «WallGuide», який дозволяє туристам побачити як раніше виглядала зруйнована Берлінська стіна, також у ньому є записи інтерв'ю з живими свідками історія та багато історичної інформації [31, с.129].

Ще одним вдалим прикладом створення віртуальних екскурсій міст є додаток VisitGenoa. Сьогодні даний додаток містить 4 екскурсії по місту Генуя.

Є і вітчизняні приклади з оцифрування культурних закладів та проведення віртуальних екскурсій. До прикладу, у червні 2025 року в Одесі стартував масштабний культурно-цифровий проєкт «Спадщина. Digital. Odesa Opera House», який реалізується за фінансової підтримки Українського культурного фонду та сприяння Департаменту міжнародного співробітництва, культури та маркетингу Одеської міської ради. Станом на зараз, здійснено перший етап цього проєкту, який включає в себе лазерне 3D-сканування точок будівлі, створення високоякісних знімків інтер'єру, панорамну зйомку тощо. Дані оцифровані матеріали стануть основою віртуальної екскурсії Одеською оперою [32].

Невеличким цифровим доповненням до екскурсії відвідувача, що може надати більшої віртуальності та заглиблення в історію та опис певного експонату є також

використання QR-коду. Цей спосіб так само не є найновішим, проте це не виключає факту широко запровадження даного способу в діяльність сучасних музеїв. Єдиним недоліком можна назвати постійний контроль за справністю та актуальністю QR-кодів, адже при найменших змінах якоїсь інформації він може перестати зчитуватись.

Одним із найбільш популярних та ефективних способів діджиталізувати музейні послуги може стати створення веб-сайтів та соцмереж музею. За останні декілька років серфінг в Інтернеті та соцмережах стає одним із найпоширеніших способів комунікації та інформування. Успішні музеї світу вже давно мають свої представництва в Інтернеті – інтерактивні веб-сайти, де можна отримати інформацію про склад фондів та експозиції, про години роботи, нові виставки тощо. Існує таке неписане правило: веб-сайт повинен постійно оновлюватися шляхом своєчасного анонсування музейних подій, розміщення нових аналітичних статей і досліджень про окремі музейні експонати, а також зміни самого інтерфейсу чи структури сайту, додавання нових розділів, переукомплектування «вивішених» на сайті каталогів і колекцій зображень музейних предметів [29, с. 211]. До прикладу, Лувр має власний сайт, який перекладений чотирма мовами, на сайті є можливість відкрити віртуальну екскурсію по музею, прочитати про колекції, подивитись, які екскурсійні групи вільні до доєднання тощо. Це дає змогу відвідувачу завчасно ознайомитись із музеєм та знайти усю актуальну інформацію.

Серед основних тенденцій у сфері організації музейних виставок у сучасних умовах є також активна робота у сфері залучення відвідувачів. Сучасний музейний простір орієнтований на потреби різних категорій відвідувачів. Тому дедалі популярнішою стає персоналізація виставок, коли відвідувач може самостійно обирати, яку інформацію отримати [33, с. 126]. Це можливо завдяки усім формам цифровізації, які були описані раніше, завдяки цьому відвідувачі можуть обирати екскурсії за власними інтересами та побажаннями.

Висновки до Розділу 1

Дослідження особливостей музейної діяльності у Одесі показало, що місто має потужні культурні ресурси, представлені популярними як в регіоні, так і в Україні загалом, музейними закладами. Із початку їх заснування і до сьогодення вони несуть історію та культуру Одещини у вигляді чималих колекцій експонатів. Проте, зважаючи на складні роки, музеї із року в рік змушені підлаштовуватись під виклики сьогодення, захищаючи усі налічені пам’ятки.

Одним із способів такого захисту є діджиталізація послуг музеїв. Безпекова ситуація у країні та нові вимоги суспільства до оцифрування спонукають музейні заклади навчитись переводити власні експонати у цифру.

Аналіз іноземного досвіду діджиталізація показує, що хоч одеські музеї іще далекі до ідеалу, проте рухаються за правильним шляхом. Основні методи, які допомагають музеям опановувати цифровізований світ є створення віртуальних екскурсій та експозицій, завантаження цифрових версій власних експонатів на глобальні платформи їх зберігання, удосконалені підходи до інтеграції у культуру для людей із вадами, активне впровадження веб-сторінок та соцмереж у систему функціонування музеїв тощо.

Впровадження цифрових технологій у діяльність музеїв довгий і важкий шлях, проте без них неможливий подальший розвиток культурних установ.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ОДЕСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО МУЗЕЮ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВИХ ЗМІН

2.1 Історія і сучасний стан діяльності Одеського літературного музею

«Літературна Одеса» є культурним та історичним явищем, що описує місто як осередок літературного життя та натхнення для безлічі письменників. Місто Одеса завжди приваблювало видатних літераторів: сюди їздили на оздоровлення, на відпочинок, на роботу А. Ахматова, М. Бажан, М. Вороний, М. Коцюбинський, В. Маяковський, І. Нечуй-Левицький, Леся Українка, І. Франко тощо. Одещина була згадана у великій кількості творів таких письменників, як Олександр Довженко, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницького, Микола Куліш, Павло Тичина, Леся Українка, Іван Франко, Юрій Яновський [34].

Одеський літературний музей, в свою чергу, постає не лише як музейна установа, а й як інституція, що сприяє збереженню, вивченню та популяризації культурної спадщини міста.

Одеський літературний музей був заснований у 1977 році Микитою Бригіним, який є відомим письменником, літературознавцем та журналістом. Від 1953 року Бригін жив в Одесі. Згодом він став редактором книжкового видавництва, редактором Одеської кіностудії та обласного Будинку народної творчості, згодом обійняв посаду директора Одеського літературного музею [35].

Музей розміщений у неокласичному палаці князя Дмитра Гагаріна, який був спроектований Людвігом Оттоном у 1850-х роках, безпосередньо в історичному центрі Одеси [36]. Будівля поєднує зовнішню простоту класичного фасаду з профільованими фронтонами та електичною пишністю інтер’єру. Вестибюль приміщення просторий за рахунок напівциркулярних мармурових сходів, які ведуть на другий поверх [37, с. 8].

Найпершу експозицію у музеї було відкрито 15 липня 1984 року завдяки спільній праці наукового колективу і колективу художників-дизайнерів, який

очолив український художник-монументаліст Анатолій Васильович Гайдамака [37, с.4].

Загалом, експозиція музею розмістилась в 21 залі. Вона містить в собі три напрямки, які властиві більшості літературних музеїв, а саме меморіальну складову, музей книги та одеського друкарства, а також історію розвитку літератури в Одесі [37, с. 6]. Кожен із залів оригінальний і органічно пов'язаний із наступним та попереднім. Самостійним експонатом також є і оздоблення інтер'єрів та ліплення.

Своєрідною «вітальнею» музею є парадна зала, яка має назву «Золотої». Вона завершується еркером з чотирма великими вікнами, з яких видно море. Для оформлення стін, карнизів та плафонів були використані ліпні декоративні елементи, вкриті позолотою. В листопаді 1899 року тут розмістилось Одеське літературно-артистичне товариство, яке зробило значний внесок в культурну історію міста. Діяльність товариства полягала в організації літературно-музичних вечорів, виставок картин одеських художників, публічних лекцій з літератури, філософії, мистецтва тощо, більшість з яких присвячувалась ювілеям видатних письменників [37, с. 10].

У 1900-му році в Золотій залі відбувся спектакль, в якому взяли участь корифеї української сцени М. Л. Кропивницький та М. К. Заньковецька [36, с. 12].

Сьогодні у Золотій залі також проходять літературно-музичні вечори, ювілеї, творчі зустрічі, виставки, виступають письменники, проходять міжнародні літературні фестивалі.

Наступною залою є «Пушкінська зала», яку прикрашають старовинні меблі, скульптури та предмети декротивно-прикладного мистецтва. Інтер'єр зали втілює образ дворянського літературного салону XIX століття, гостями яких були члени таємних товариств. Експозицію зали відкриває розділ, що розповідає про зв'язки декабристів із Одесою. Велика частина експозиції присвячена поетам пушкінської доби, а також тим, хто був тісно пов'язаний із самим Пушкіним. Звичайно, значну частину виставки займають унікальні книги і альманахи самого Пушкіна [37, с. 20].

По обидва боки Золотої зали симетрично розташовані дві напівкруглі кімнати, стіни яких прикрашені ліпниною у вигляді виноградних лоз, що і дало для них

відповідні назви «Перша виноградна кімната» та «Друга виноградна кімната». Експозиція першої зали присвячена випускам перших літературних альманахів, а також матеріали, які присвячені приїздам Гоголя до Одеси [37, с.32]. Друга виноградна кімната присвячена оповіді про основні події суспільного та літературного життя після поразки Російської імперії в Кримській війні. Зокрема, велику частину експозиції займає тема діяльності вченого Миколи Івановича Пирогова [37, с. 38].

Наступною варто розглянути «Зелену камінну залу», яка була названа так саме через оформлення у вишуканих зелених тонах та наявність старовинного каміну. Частину експозиції присвячено літературній та пропагандистській діяльності революціонерів-народників. Також виставка містить твори деяких вірменських та єврейських та українських літераторів [37, с. 42].

Далі «Зала журналістики», експозиція якої вміщує динамічний фото колаж з газетних аркушів, журнальних обкладинок та фрагменти хронічки міського життя кінця XIX – початку XX століть. Також є і елементи репортерської професії, а саме старовинні фотоапарат, друкарська машинка та блокнот. Так як Одещина була одним з центрів журналістики та книго друку, велику частину експозиції цієї зали присвячено різним поетам та публіцистам, такі як Тургенєв, Гюго, Бунін, Купрін [37, с. 46].

Доволі цікаво звучить назва іще однієї зали – «Мисливська кімната». Вона прикрашена пілонами з рельєфними капітелями та барельєфним фризом з зображеннями хижих птахів і головами мисливських собак. Експозиція залу містить згадки про перебування А. П. Чехова, О. І. Купріна та І. О. Буніна у Одесі [37, с. 54].

Наступна зала не має ніякої специфічної назви, проте сам інтер’єр виконаний у «морському» стилі. У центрі зали розташований палубний кнехт, обплетений морським канатом, а над ним корабельний дзвін – «ринда». Одна з тем експозиції зали визначила саме цей інтер’єр, а саме відображення революції 1905 року. Саме в цій залі представлено безліч творів із морською тематикою[37, с. 60].

Наступна зала має також незвичну назву через те, що кімната має неправильну форму – «Трикутна зала». Її оформлення відповідає стильовій різноманітності, яка

була притаманна початку XX століття. Одна частина зали є висвітленням стилю модерн та включає такі декоративні елементи, як старовинна китайська ваза, величезний годинник, столик-бюро, жіночі рукавички, оригінально декоровані фотографії тощо. Інша ж частина оформлена в стилі Казимира Малевича, адже представляє творчість поетів-футуристів. Також є декілька вітрин, які присвячено поетам-символістам, письменникам-сатироконівцям та поетам-егофутуристам [37, с. 68].

Є ще одна зала, яка не має власної назви, проте вона висвітлює не менш важливий період у розвитку літературної діяльності Одещини. Вона оповідає про зародження та становлення одеської південно-західної літературної школи. У центра зали стоїть газетна тумба з газетами 1917-1920 років, яка є згадкою про період революції та громадянської війни. Також є експозиції, присвячені двом тогочасним гурткам «Студентського літературно-художнього гуртка» та «Зелена лампа». Загалом експозиція оповідає про таких поетів, як Ю. К. Олешу, Е. Багрицького, В. П. Катаєва та ін. [37, с. 76].

Зала «Часу великих очікувань» окреслює літературне життя початку 1920-х років. На той час голод, як хлібний, так і паперовий, та розруха дошкуляли тогочасним письменникам, тому література того часу була у більшості усною. У центрі зали розташована книжкова шафа з пустими полицями, а на склі написані назви майбутніх книг. Загалом експозиція присвячена творчості В. М. Інбер, І. Файнзильберга, К. Г. Паустовського, І. Е. Бабеля [37, с. 86].

Зала, присвячена літературному життю 1925-1930 років, також не має особливої назви, проте період, якому вона присвячена, має не менш важливе значення у творчій спадщині Одещини. Експозиція зали передає атмосферу тогочасного великого терору. У ті роки літературні гуртки активно перетворювались у об’єднання та мали можливість видавати власні збірники та журнали. Кожному об’єднанню, а саме «Юголеф», «Гарт», «Молода гвардія», «Станок» тощо, виділено окремий комплекс експозицій із описом про саме об’єднання та їх письменників [37, с. 98].

«Зала приїздів», відповідно до назви, присвячена оповідям про приїзди відомих письменників до Одеси. Вітрини експозиції нагадують вікна потяга, в яких розміщені фотографії різних творців, що побували у місті в різний час. У цій залі можна ознайомитись із творчістю П. Г. Тичини, М. І. Жука, П. М. Губенка (відомого як Остап Вишня), Б. А. Лавреньова, М. А. Свєтлова та ін. [37, с. 108].

Відомо, що Одеса також славиться своїм кінематографом, що має тісний зв'язок із літературою. Саме про такий синтез оповідає «Зала театру та кіно». В оформленні зали використали елементи кіно, такі як завіса, подіум, умовний кіноекран. У центра зали розташована бронзова статуетка Музи з лірою в руці. Невід'ємними частинами експозиції є афіші, програмки, газети та театральні журнали. Особливе місце займають матеріали, пов'язані із, уже теперішнім, академічним українським музико-драматичним театром імені Василя Василька та Одеською кінофабрикою, які були осередком діяльності тогочасних письменників, драматургів та режисерів [37, с. 114].

«Іспанська зала» присвячена жахливому періоду не тільки тогочасних письменників, а й жителів загалом. Зала оформлена в червоно-чорних тонах, що нагадує про фашизм та криваві репресії. Також оформлення залу включає фото колаж із фрагментів творів великих іспанських художників Ель Греко, Гойї та Пікассо. Експозиція розповідає про знищенні житті тисячі письменників, поетів та акторів [37, с. 122].

Епіграфом наступної зали стали слова популярної пісні «Є місто, яке я бачу уві сні». Ця зала наповнена фотоколажами пейзажів Одещини, її вітрини імітують дверцята відчиненої шафи та ілюмінаторів лайнера. Експозиція даної зали присвячена літературному життю повоєнних років. Одна з провідних тем зали – це «Одеські письменники-лауреати премії ім. Тараса Шевченка». Також експозиція висвітлює матеріали про поетів-шістдесятників та тим творцям, які були невід'ємною частиною діяльності Одеської кіностудії [37, с. 124].

Зала літератури 1941-1944 років поділена на три приміщення, кожне з яких має свою специфіку експозиції. Загалом дана зала присвячена літературі часів Другої світової війни. Перше приміщення описує важкий період для Одеси -

облогу, тривалістю в 73 дні. Наступне приміщення присвячене 37 членам Одеської спілки письменників. Вони безпосередньо брали участь у воєнних діях, що згодом відбилось на їх творчості. Наступна зала об'єднує 3 теми, а саме оборону, окупацію та визволення Одеси. Інсталяція включає в себе фотоколажі, книги та рукописи на тросах. Однією з найжахливіших частин експозиції є комплекс, який відображає життя одеситів під час окупації. Тут представлені різноманітні свідоцтва життя місцевих у тогочасних умовах [37, с. 130].

У середині XIX століття Одеса стала рідним містом для тисячі болгар, які зробили свій внесок в літературне життя міста. Тому наступна зала, відповідно, називається «Болгарська зала» та оформлена традиційним болгарським орнаментом. Експозиція присвячена болгарським письменникам І. Вазову, Г. Господинову, М. Младеновій тощо [37, с. 138].

Останньою, так званою «залою просто неба» є «Сад скульптур», який знаходиться на території двору самої будівлі музею. Він був заснований у 1995 році та, починаючи з відкриття до 2014 року, експозиція саду кожного року поповнювалась новими скульптурами саме на день святкування одеської «Гуморини». Кожна скульптура пов'язана з різними періодами історії та культури Одещини, а також її митцями. Усі встановлені скульптури створені на кошти меценатів [37, с. 144].

Окрім цього, в «Саду скульптур» вільна до відвідування постійно діюча виставка «Давня скульптура Північного Причорномор'я». скульптури даної експозиції вирізьблено у тематиці скіфів та половців, що у свій час населяли Північне Причорномор'я [37, с. 154].

У 2014 році відбулось відкриття експозиції, присвяченій тематиці «Одеського двору», де представлені одеський дворовий колодязь, голуб'ятня, дзвінок до двірника, ліхтарі із назвами всіх районів старої Одеси тощо [37, с. 156].

Важкими для музею були найперші роки повномасштабного вторгнення. Протягом перших 4 місяців війни музей було зачинено. Впродовж цього часу, співробітники проводили активну роботу з евакуації та збереження найцінніших експонатів закладу, деякі із них були передані до Львову на зберігання. Завдяки

благодійним грантам музей отримав можливість запакувати певні вітрини, евакуація яких була неможливою [38, с. 97].

Пізніше, музей все ж відкрили повністю та за 2022 рік музей прийняв 10359 відвідувачів [38, с. 97]. Науковці музею продовжували брати участь у різноманітних конференціях, вебінарах, виступах, проводили різноманітні вечори, заходи, концерти тощо.

Одеський літературний музей все ж зазнав невеликих руйнувань під час війни. А саме, у липні 2023 року через балістичний удар в історичному центрі міста будівля та вікна музею постраждали. ЮНЕСКО наступними днями надала екстрену допомогу для впровадження заходів з ремонту, захисту та оцифрування усіх пошкоджених музеїв, зокрема і літературного [39].

Через певні проблеми із відвідуванням, на початку війни співробітники музею активізували роботу зі створення віртуальних виставок та ведення соціальних мереж. Наразі на офіційному сайті Одеського літературного музею є відділи із віртуальним туром та online-лекторієм, що і є основою цифровізації закладу, проте дані сторінки ще в розробці. Незважаючи на це, музей активно веде власний YouTube-канал та сторінки в соцмережах [11].

Наразі, попри усі можливі складнощі, пов’язані із повномасштабним вторгненням в Україні, музей активно продовжує свою діяльність та відкритий до відвідувань.

2.2 Аналіз господарської діяльності музею в умовах діджиталізації

Аналіз господарської діяльності закладів культури відіграє ключову роль у визначенні їхньої ефективності, фінансової стійкості та потенційних напрямів розвитку в умовах сучасного суспільства. Це питання набуває особливого значення для музеїв, які, виконуючи культурно-просвітницьку місію, одночасно здійснюють функції суб’єктів господарювання. Такий подвійний характер діяльності вимагає оптимізації управлінських процесів та раціонального використання наявних ресурсів.

Ключовими поняттями для опису господарської діяльності Одеського літературного музею є «предмети основного фонду», «предмети науково-допоміжного фонду» та «музейний фонд».

Музейний фонд - це повне зібрання матеріальних предметів, зосереджене в експозиційних залах та сховищах музею [40, с. 68].

Предмети основного фонду музею - експонати та колекції музею, які мають наукову, історичну, культурну або художню цінність, є оригіналами та офіційно зареєстровані у фондово-обліковій документації.

Предмети науково-допоміжного фонду - матеріали, які не належать до первинних джерел чи музейних предметів основного фонду, але застосовуються для висвітлення експозиційних тем, проведення досліджень та підтримки роботи музею.

Розпочати аналіз діяльності Одеського літературного музею доречно із опису фонду музею, а саме із розгляду динаміки кількості предметів фонду установи (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка кількості предметів фонду музею за 2023-2025 роки

Рік	Кількість предметів основного фонду	У тому числі належать до державної частини Музейного фонду України	Кількість предметів науково-допоміжного фонду	Загальна кількість предметів фонду
2023 р.	49066	49066	43917	92983
2024 р.	49552	49552	44683	94235
2025 р.	49887	49887	45455	95342
Динаміка, % 2025 р. до 2023	101,7	101, 7	103, 5	102,5

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б, В.

Аналізуючи дані табл. 2.1, можна простежити позитивну динаміку помірного зростання усіх показників протягом трьох років. У 2025 році, порівняно із 2023 роком, спостерігався приріст кількості предметів основного фонду на 1,7%. Усі

предмети основного фонду музею відносяться до державної частини Музейного фонду України, тому показники тотожні до показників динаміки предметів основного фонду. Також можна підкреслити приріст предметів науково-допоміжного фонду, який становить 3,5%. Більш стрімке зростання числа предметів науково-допоміжного фонду, в порівнянні із основним, обумовлене тим, що в основний фонд вносяться лише унікальні та цінні предмети.

Виходячи із цього, загальна кількість предметів фонду Одеського літературного музею також зросла, приріст, станом на 2025 рік, становить 2,5%.

Отже, музей якісно відбирає предмети та формує власні фонди, роблячи акцент на науковій роботі, що доводить наведена у табл 2.1 динаміка.

Описуючи фонди Одеського літературного музею, доречним буде розглянути класифікацію предметів основного фонду установи.

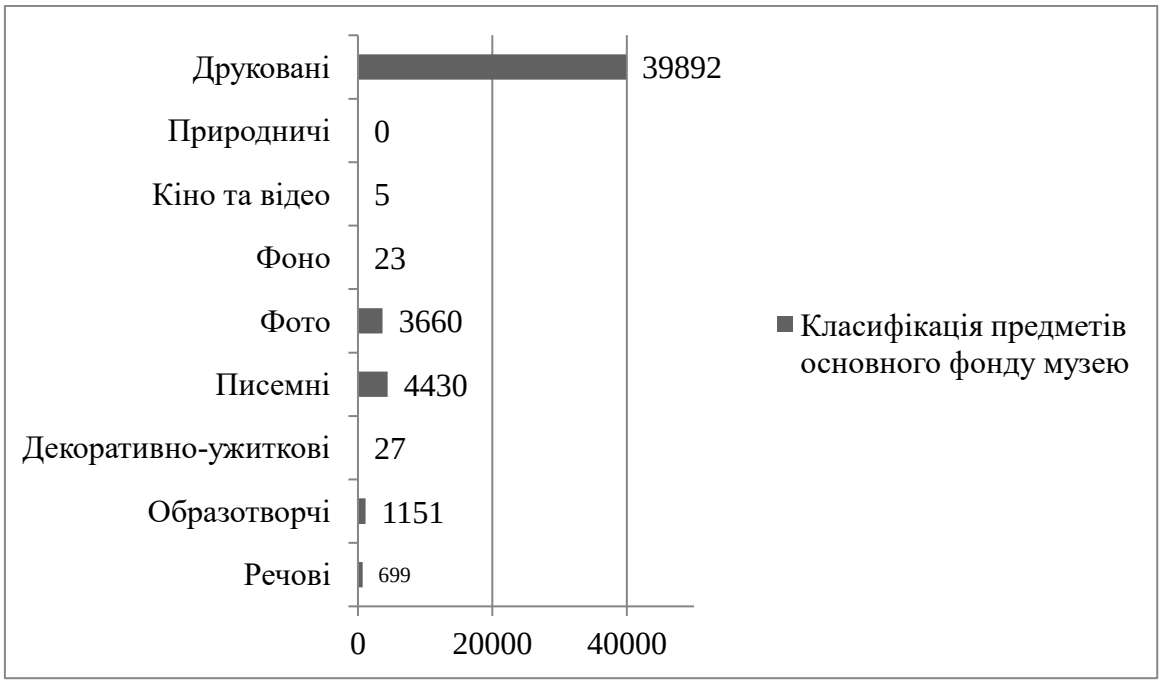

Рис 2.1 Класифікація предметів основного фонду музею

Джерело: складено автором на основі Додатку В.

Чітко простежується домінування друкованих матеріалів – 39892 одиниць, що становить 79,9% основного фонду. До них належать книги, видання, збірки тощо, що є типовим для літературних музеїв загалом. Також значну частину фонду (8,9%) займають писемні документи, які складаються із рукописів, листувань, чернеток

авторів тощо, що теж вказує на фокусування музею на збереженні текстової спадщини.

Фотодокументи також є значущою групою та становлять 7,3% від основного фонду музею. Вони включають фотографії письменників, знімки подій музею та життя творців та ілюстративні матеріали.

Найменшу частку основного фонду музею займають такі групи експонатів: декоративно-ужиткові, фоно, кіно та відео, що свідчить про, по-перше, унікальність та рідкість матеріалів, а, по-друге, можливу недостатню діджиталізацію установи.

Абсолютно відсутні предмети природничої групи, що також притаманно літературним музеям.

Для більш детального аналізу фондів музею доречним буде розглянути рух фондів установи за останні три роки.

Таблиця 2.2

Рух фондів музею за 2023-2025 роки

Рік	Кількість предметів основного фонду, що надійшли протягом року	Кількість предметів науково-допоміжного фонду, що надійшли протягом року	Загальна кількість нових надходжень	Кількість предметів основного фонду, що потребують реставрації на кінець року	Кількість відреставрованих предметів фонду
2023 р.	506	862	1368	914	8
2024 р.	486	766	1252	960	0
2025 р.	335	772	1107	1020	26
24/23, %	96	88,9	91,5	105	-
25/24, %	68,9	100,8	88,4	106,3	-

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б, В.

У 2024 році, порівняно із 2023, спостерігається спад кількості надходжень до усіх фондів музею. Надходження до основного фонду скоротилось на 4%, а до науково-допоміжного фонду на 11,1%. Скорочення загальної кількості нових

надходжень становить 8,5%. У той час як динаміка кількості предметів основного фонду, що потребують реставрації демонструє зростання, за 2024 рік цей показник зріс на 5%, що потребує додаткових ресурсів та витрат.

На жаль, ситуація у 2025 році ще гірша, помітний більш різкий спад надходжень предметів фондів. Надходження до основного фонду скоротилось на 31,1%. Проте є незначне відновлення надходжень предметів науково-дослідного фонду, воно зросло на 0,8%. Показники динаміки загальної кількості нових надходжень також носять від'ємний характер, вони скоротились на 11,6%. Кількість предметів основного фонду, що потребують реставрації у 2025 році продовжує показувати зростання, в порівнянні і минулим роком приріст становить 6,3%.

З огляду на те, що кількість предметів, які потребують реставрації стрімко зростає, а реставраційні роботи практично не проводяться (у сумі за три роки відреставровано лише 34 предмета), можна зробити висновки, що музей має певні проблеми. Серед факторів, які можуть це спричиняти, можна виділити недостатнє фінансування та ймовірні кадрові та технічні проблеми.

Основним фактором, який негативно впливає на проведення реставраційних робіт є воєнні дії в країні. Наразі більша частина основного фонду музею знаходиться на збереженні поза будівлею установи та не демонструється на виставках та експозиціях.

Аналіз науково-дослідної та експозиційної роботи музею є не менш важливим для дослідження господарської діяльності установи (див. табл. 2.3).

У 2024 році, порівняно із 2023 роком, спостерігається різкий спад науково-дослідної та експозиційної роботи Одеського літературного музею. Значно скоротилась кількість наукових видань та публікацій – на 31 одиницю менше, ніж минулого року, що становить 48,3% від загальної кількості минулорічних публікацій. Також скоротилась кількість розроблених тематико-експозиційних видань на 7 одиниць, що становить всього 12,5% від загальної кількості у 2023 році. Скоротилась також кількість предметів основного фонду, що експонувались протягом року. У 2024 році їхня кількість зменшилась на 117 одиниць, та становить 64,5% у порівнянні із минулим роком. Це може бути причинене певним зносом

предметів фонду та потребою у їх реставрації. Щодо загальної кількості проведених виставок та проведених виставок поза музеєм простежується стабільність. У 2023 та 2024 роках загальна кількість проведених виставок становить 28 одиниць, а проведених виставок поза музеєм – 1.

Таблиця 2.3

Науково-дослідна та експозиційна робота музею за 2023-2025 роки

Рік	Кількість наукових видань та публікацій	Кількість розроблених тематико-експозиційних планів	Кількість предметів основного фонду, що експонувались протягом року	Загальна кількість проведених виставок	Кількість проведених виставок поза музеєм
2023 р.	60	8	330	28	1
2024 р.	29	1	213	28	1
2025 р.	17	0	282	42	2
24/23, од.	-31	-7	-117	-	-
24/23, %	48,3	12,5	64,5	100	100
25/24, од.	-12	-1	69	14	1
25/24, %	58,6	-	132,4	150	200

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б, В.

У 2025 році показники достатньо нерівномірні, простежується спад у науково-дослідній роботі, проте виставкова робота показує позитивну динаміку.

Кількість наукових видань у 2025 році скоротилась на 12 одиниць, у порівнянні із 2024, що становить 58,6%. Розроблені тематико-експозиційні плани у 2024 році повністю відсутні, що вказує на ймовірне завершення певних попередніх масштабних експозиційних проектів музею та використання уже існуючих планів. Кількість предметів основного фонду, що експонувались у 2025 році збільшилась на 69 одиниць, або на 32,4% у порівнянні із минулим роком, що вказує на незначне відновлення експозиційної роботи. Позитивною тенденцією є значне зростання загальної кількості проведених екскурсій. У 2025 році їх кількість збільшилось на 14

одиниць, або на 50%. У кількості проведених виставок поза музеєм також відбулось незначне зростання на 1 одиницю, у порівнянні із минулим роком.

Загалом науково-дослідний напрямок, в останній час, не є пріоритетним для музею та має тенденцію до скорочення, у той час як експозиційна робота демонструє позитивну динаміку та постійне зростання показників.

Аналіз культурно-освітньої діяльності Одеського літературного музею показує позитивну динаміку, хоча і спостерігається спад деяких показників у 2025 році, у порівнянні із 2024 роком (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Культурно-освітня робота музею за 2023-2025 роки

Рік	Тривалість періоду доступності для відвідування, днів на рік	Загальна кількість відвідувачів		Загальна кількість осіб, обслугованих екскурсіями	Загальна кількість екскурсій	Загальний дохід за рік, грн
		усього	у тому числі учнів, слухачів та студентів			
2023 р.	359	20531	13589	6850	386	737980
2024 р.	360	29375	14394	7004	412	793315
2025 р.	363	27824	11347	9150	305	1197195
24/23, од.	1	8844	805	154	26	55335
24/23, %	100,3	143,1	106	102,2	106,7	107,5
25/24, од.	3	-1551	-3047	2146	-107	403880
25/24, %	100,8	94,72	78,8	130,6	74	150,9

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б, В.

Впродовж трьох років музей практично постійно був відкритим для відвідування. У 2024 році, порівняно із 2023, кількість таких днів зросла на 1, або ж на 0,3%. У 2025 році, ця кількість зросла ще на 3 дні, або на 0,8%. Офіційно вихідний день згідно з графіком роботи музею – понеділок, проте кількість доступних для відвідування днів вказує на те, що у ці дні музей за домовленістю міг приймати додатково групи для проведення екскурсій, що в свою чергу показує високу доступність та стабільність роботи установи.

У 2024 році спостерігається суттєве зростання загальної кількості відвідувачів, у порівнянні із минулим роком це їх кількість зросла на 8844 особи, або на 43,1%. При чому окремим сегментом відвідувачів виділено учнів, слухачів та студентів, число яких складає майже половину із загальної кількості відвідувачів. Це вказує на ймовірну орієнтацію роботи закладу на молодь, яка навчається. У 2024 році, порівняно із 2023, кількість учнів слухачів та студентів зросла на 805 осіб, або на 6%. У 2025 році загальне число відвідувачів скоротилось на 1551 особу, або на 5,28%. Кількість учнів, слухачів та студентів скоротилась на 2047 осіб, або на 21,2% у порівнянні із минулорічними показниками.

Показник кількості осіб, обслугованих екскурсіями стабільно зростав впродовж трьох років. У 2024 році, порівняно із 2023, це число зросло на 154 особи, або на 2,2%. У 2025 році ця кількість збільшилась ще на 2146 осіб, або на 30,6,% у порівнянні із 2024 роком.

Загальна кількість проведених екскурсій у 2024 році збільшилась на 26 одиниць, або на 6,7% у порівнянні із 2023 році. У 2025 році спостерігається різкий спад показника кількості проведених екскурсій. Порівняно із 2024 роком це число зменшилось на 107 одиниць, або на 26%. Невідповідність між загальним числом проведених екскурсій та загальною кількістю осіб, обслугованих екскурсіями може вказувати на те, що з огляду на без пекову ситуацію у 2025 році музей обслуговував групи із більшою чисельністю учасників.

Фінансові показники установи показують позитивну динаміку упродовж трьох років. У 2024 році доходи музею зросли на 55355 грн., або на 7,5% порівняно із 2023 роком. У 2025 році прослідковується різке зростання - доходи установи підвищились на 403880, або на 50,9% у порівнянні із минулорічними показниками. Оскільки загальна кількість відвідувачів у 2025 р., порівняно із попереднім, зменшилась на 4,7%, таке зростання доходів свідчить про помітне підвищення середньої вартості відвідування.

Завершальним етапом дослідження господарської діяльності Одеського літературного музею є аналіз зміни чисельності персоналу за 2023-2025 роки (див. табл. 2.5).

Загалом прослідковується поступове скорочення персоналу музею за всіма показниками впродовж трьох років. У 2024 році, порівняно із 2023 роком, облікова кількість штатних співробітників зменшилась на 7,4%. У 2025 році, порівняно із 2024, їхня кількість зменшилась ще на 5,6%.

Кількість наукових співробітниці та екскурсоводів у 2024 році зменшилась на 6,25%, а у 2025 році ще на 6,7%. Показники працівників, які мають вищу освіту повністю співпадають із кількістю наукових співробітників та екскурсоводів, що вказує на високий рівень кваліфікації персоналу.

Кількість працівників, які мають спеціальну освіту скоротилась на 10 осіб за останні три роки. У 2024 році ця кількість зменшилась на 10,6%, а у 2025 році ще на 11,9%.

Таблиця 2.5

Зміна чисельності персоналу за 2023-2025 роки

Рік	Облікова кількість штатних працівників	У тому числі наукових співробітників та екскурсоводів	Із них	
			мають вищу освіту	у тому числі спеціальну
2023 р.	135	48	48	47
2024 р.	125	45	45	42
2025 р.	118	42	42	37
24/23, %	92,6	93,75	93,75	89,4
25/24, %	94,4	93,3	93,3	88,1

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б, В.

Серед останніх тенденцій науково-дослідної та експозиційної роботи музею спостерігалось зменшення кількості наукових видань, що напряму пов’язано із скороченням та плинністю наукових співробітників. Саме тому кадрове скорочення пояснює зниження наукової активності музею.

Висновки до Розділу 2

Аналіз господарської діяльності літературного музею за 2023-2025 роки свідчить, що установа працює стабільно та демонструє загалом позитивну динаміку розвитку, хоча є окремі проблемні аспекти, які потребують уваги.

Одним із ключових досягнень музею є стабільне зростання його фондів. Особливо помітним є збільшення науково-допоміжного фонду, що свідчить про посилену активність у галузі науково-дослідної та архівної роботи. Аналіз структури основного фонду показує, що переважну частину (приблизно 80%) складають друковані матеріали. Це цілком відповідає профілю літературного музею, адже друкована спадщина є головною основою його діяльності. Однак мала частка аудіовізуальних матеріалів вказує на необхідність подальшої цифровізації та модернізації музейних ресурсів.

Суттєвий негативний вплив на процес збереження та реставрації музейних предметів мають воєнні дії на території країни. У зв’язку з безпековою ситуацією значна частина основного фонду музею наразі перебуває на збереженні поза межами будівлі установи та тимчасово не використовується у виставковій та експозиційній діяльності музею.

У сфері науково-дослідної роботи виявлено негативну тенденцію до скорочення кількості наукових публікацій та тематико-експозиційних розробок. Ця тенденція пов’язана з кадровими скороченнями, зниженням фінансування чи зміною фокусу на виставкову діяльність. Водночас експозиційна робота демонструє стабільний розвиток: збільшилася кількість як внутрішніх виставок, так і заходів поза стінами музею, а також покращилося залучення музейних фондів у створенні експозицій.

Культурно-освітня діяльність музею характеризується зростанням доходів, активізацією екскурсійного обслуговування та розширенням співпраці за договорами. Особливо примітним є підвищення загального доходу у 2025 році, що свідчить про зростання ефективності управління та підвищення фінансової стійкості установи.

Проте кадровий аналіз вказує на поступове зменшення кількості співробітників, особливо серед наукових працівників, екскурсоводів і фахівців із

профільною освітою. Це негативно позначається на якості наукових досліджень, екскурсійного обслуговування та загалом на функціонуванні музею.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЮ

3.1 Розробка концепції віртуального туру для Одеського літературного музею

Сьогодні, у добу стрімкого розвитку інформаційного суспільства, процеси діджиталізації охоплюють практично всі аспекти культурної сфери, включно з музейною галуззю. Музеї поступово змінюють своє традиційне призначення як просторів для збереження культурної спадщини, перетворюючись на багатофункціональні цифрові платформи, що забезпечують інтерактивну взаємодію з відвідувачами. Застосування сучасних цифрових технологій надає можливість не лише зберігати й популяризувати культурні цінності, а й відкривати нові шляхи комунікації з аудиторією. Одним із перспективних напрямів цифрової трансформації музейної діяльності є розробка онлайн-екскурсій та віртуальних турів.

Цифрові формати мають особливе значення в залученні молодіжної аудиторії, яка активно користується сучасними технологіями та цифровими платформами. Застосування інтерактивних елементів, технології 3D-візуалізації та мультимедіа дозволяє значно підвищити інтерес до музейних експозицій і закладає основи нового способу сприйняття культурної спадщини. Крім того, віртуальні екскурсії відкривають музеям доступ до глобального цифрового культурно-освітнього простору, сприяючи зростанню їх конкурентоспроможності на ринку культурних послуг.

Для Одеського літературного музею запуск онлайн-екскурсій набуває особливої актуальності. Це не лише сприятиме розширенню аудиторії, а й допоможе популяризувати літературну спадщину Одеси, паралельно розвиваючи сучасні цифрові сервіси. Створення інтерактивного віртуального туру на основі 3D-зйомки експозиційних залів і експонатів дозволить усім охочим дистанційно знайомитися з музеєм, самостійно переміщуватися між залами та досліджувати представлені

об’єкти в деталях. Такий підхід відповідає ключовим трендам діджиталізації музейної діяльності й сприятиме формуванню позитивного образу музею як сучасного культурного центру.

Важливим аспектом розробки онлайн-екскурсії є врахування інтересів цільової аудиторії музею. У ході аналізу відвідуваності Одеського літературного музею, проведеного у другому розділі дослідження, встановлено, що більшість відвідувачів складає молодь, зокрема учні, студенти та інші категорії молодих людей, які навчаються. Ця аудиторія активно користується цифровими технологіями, соціальними мережами й онлайн-платформами для отримання інформації, освіти та культурного дозвілля. Таким чином, розробка інтерактивної онлайн-екскурсії є не лише актуальним кроком у розвитку музейних послуг, а й ефективним способом залучення молодіжної аудиторії.

Ще один важливий аспект полягає у збереженні культурної спадщини в цифровому форматі. Оцифрування музейних експонатів і створення цифрових копій експозицій сприяє не лише популяризації музейних колекцій, але й їхньому надійному цифровому архівуванню.

У випадку пошкодження чи втрати окремих експонатів цифрові моделі стають важливим інструментом для збереження інформації про культурні об’єкти. Це набуває особливого значення в умовах сучасних викликів, коли питання збереження культурної спадщини є надзвичайно актуальним.

Окрім того, цифрові архіви можуть слугувати ресурсом для наукових досліджень, освітніх ініціатив та реалізації майбутніх музейних проєктів. Таким чином, онлайн-екскурсії виконують не лише комунікаційну функцію, але і стають важливим елементом цифрового збереження культурних надбань.

Основна мета концепції полягає у сприянні зацікавленості молоді літературною та культурною спадщиною Одеси через інтеграцію сучасних цифрових технологій. Завдяки онлайн-формату екскурсія стане більш доступною, інтерактивною і зручною для сприйняття, що зробить взаємодію з експозицією музею привабливою та ефективною.

Розроблена концепція онлайн-екскурсії для Одеського літературного музею

пропонує створення інтерактивного віртуального простору, який надасть користувачам можливість знайомитися з експозиціями музею дистанційно, створюючи враження, максимально наближене до реального відвідування. Основним елементом концепції стане розробка цифрового 3D-туру, що забезпечить самостійне пересування відвідувачів між експозиційними залами, взаємодію з окремими експонатами та доступ до мультимедійної інформації у цифровому форматі.

Проєкт спирається на сучасні тенденції діджиталізації музейної сфери, які вже успішно запроваджені багатьма провідними музеями світу. Його мета — створити середовище, яке виходить за межі традиційного перегляду фото чи відеоматеріалів і забезпечує користувачеві можливість досліджувати простір музею за допомогою цифрової навігації.

У процесі впровадження заплановано проведення професійної 3D- і панорамної зйомки приміщень музею. Для створення віртуальної моделі буде використана технологія панорамної зйомки на 360°, що дозволяє візуалізувати простір із повним кутовим оглядом. Отримані сферичні панорами високої роздільної здатності стануть основою інтерактивного туру, об'єднаного в єдину систему навігації між залами.

Кожен зал музею буде представлений як окрема інтерактивна зона, а переміщення між ними здійснюватиметься через навігаційні точки. Такий підхід створює ефект присутності, дозволяючи користувачу обирати індивідуальний маршрут перегляду. Це сприяє кращій взаємодії аудиторії з експозицією порівняно зі стандартними формами відеоекскурсій чи фотоколекцій.

Важливим аспектом концепції є створення тривимірних моделей експонатів музею. Унікальні предмети колекції можуть бути оцифровані за допомогою 3D-сканування чи фотограмметрії.

Фотограмметрія – науково-технічний метод, який спрямований на виявлення розмірів, форм і просторового положення об’єктів за результатами вимірювання їх фотографічних зображень [41, с.198].

Завдяки використанню 3D-моделей відвідувачі зможуть детально

досліджувати музейні предмети — збільшувати їх, розглядати під різними кутами та дізнаватися додаткову інформацію про історію, авторів та особливості кожного об’єкта. Це рішення є особливо важливим для молодіжної аудиторії, яка очікує від сучасних музейних сервісів інтерактивності та технологічної досконалості.

Концепція передбачає інтеграцію мультимедійного супроводу, завдяки чому кожен експонат або окрема зона експозиції зможуть доповнюватися текстовими описами, аудіокоментарями, історичними довідками, архівними фото чи відеоматеріалами. Це не лише зробить онлайн-екскурсію візуально привабливою, а й насиченою інформацією. Для реалізації такого підходу можливе використання інтерактивних точок, які активуються натисканням користувача на певний елемент у віртуальному просторі.

Увага також приділена технічній доступності онлайн-екскурсії. Планується, що віртуальний тур буде інтегровано до офіційного веб-сайту музею і адаптовано для роботи на різних пристроях, включно з персональними комп’ютерами, планшетами та смартфонами. Це забезпечить зручність використання продукту широкою аудиторією незалежно від технічних можливостей кінцевих користувачів. Важливим є створення інтуїтивно зрозумілого інтерфейсу та простої навігації, що особливо актуально для освітніх цілей у роботі з учнями та студентами.

Окремо акцент зроблено на оптимізації цифрового контенту. Враховуючи великий обсяг даних у 3D-моделях та панорамних зображеннях, необхідно досягти балансу між високою якістю візуалізації та швидким завантаженням онлайн-екскурсії. Це можливо завдяки сучасним технологіям стиснення графічних даних, потокового завантаження контенту та оптимізації 3D-моделей для використання в браузерах.

Таким чином, концепція онлайн-екскурсії для Одеського літературного музею демонструє ефективне поєднання цифрових технологій, інтерактивних елементів та мультимедійних засобів комунікації. Її реалізація сприятиме популяризації цифрових музейних послуг, розширенню доступу до культурної спадщини та створенню сучасного середовища для знайомства з музейними колекціями.

Розробка концепції онлайн-екскурсії для Одеського літературного музею є

багатогранним процесом, що включає технічні, організаційні, інформаційні та комунікаційні аспекти. Створення віртуального туру вимагає системного підходу, оскільки це має забезпечити не лише оцифрування музейного простору, але й інтеграцію цифрового продукту до загальної діяльності установи.

На першому етапі проводиться підготовча робота, яка передбачає аналіз експозиційного простору музею та вибір ключових об’єктів для подальшого оцифрування. Тут важливо визначити структуру майбутньої онлайн-екскурсії, продумати логіку переміщення між залами й створити сценарій, який забезпечить цілісне й захопливе сприйняття матеріалу.

Особлива увага приділяється відбору експонатів, що потребують детального цифрового представлення. Перевага надається найціннішим, унікальним або найбільш візуально привабливим об'єктам, які можуть зацікавити широку аудиторію. Додатково оцінюються технічні ресурси музею, завдяки чому визначаються потреби в спеціалізованому обладнанні та програмному забезпеченні для реалізації проєкту.

Важливим пунктом цього етапу є розробка дизайну онлайн-екскурсії. Формуються основні принципи візуального оформлення, структура інтерфейсу, стилістика інформаційних блоків і загальна модель взаємодії користувача з цифровою платформою музею. Оскільки молодь є ключовою аудиторією музею, важливим є акцент на сучасному дизайні та зручності використання платформи, що сприятиме залученню нових відвідувачів у онлайн-простір.

Наступним ключовим етапом є розробка цифрового контенту для реалізації онлайн-екскурсії. На цьому етапі проводяться професійні панорамні зйомки музейних залів, а також тривимірна оцифровка окремих експонатів. Центральним технологічним інструментом створення віртуального простору виступає панорамна зйомка з охопленням у 360°, що забезпечує можливість створення інтерактивних сферичних панорам приміщень.

Для отримання високоякісного візуального матеріалу необхідно застосовувати професійну фототехніку, таку як панорамні камери або DSLR-камери, оснащені спеціальними панорамними головками.

DSLR-камера (цифрова однооб’єктивна дзеркальна фотокамера) - це цифрова фотокамера, яка використовує автоматичний дзеркальний механізм та пентапризму або пентадзеркало для того, щоб спрямувати світло із об’єктива крізь видошукач в окуляр [42].

Під час зйомки слід приділяти увагу забезпеченню рівномірного освітлення залів, точній передачі кольорів та детального відтворення елементів музейного інтер’єру. Отримані фотографії піддаються подальшій цифровій обробці, яка передбачає їх об’єднання у цілісні сферичні панорами.

Паралельно може здійснюватись 3D-сканування або створення тривимірних моделей експонатів за допомогою фотограмметрії. Ця методика дає змогу формувати високодеталізовані 3D-моделі на основі множини знімків, зроблених з різних ракурсів. Подальша обробка даних у спеціалізованому програмному забезпеченні дозволяє створити тривимірну цифрову репрезентацію експоната, яка може бути масштабована, повертатися у просторі та інтегруватися до структури віртуального туру.

На цьому етапі формується базовий цифровий архів матеріалів, який має потенціал для багатофункціонального використання. Зокрема, окрім основної мети — організації онлайн-екскурсій — він може слугувати ресурсом для інших цифрових проєктів, таких як створення електронних каталогів, проведення цифрових виставок або розробка навчально-освітніх платформ.

Наступним ключовим етапом у розробці є створення програмного забезпечення для онлайн-екскурсії та інтеграція інтерактивного цифрового середовища. На цьому етапі всі панорамні матеріали, а також тривимірні моделі синхронізуються та впроваджуються в єдину систему, що забезпечує функціонування віртуального туру.

Особлива увага приділяється розробці зручного та інтуїтивно зрозумілого інтерфейсу. Це дозволить користувачам безперешкодно переміщуватися між різними залами музею, оперативно отримувати доступ до необхідної інформації та легко взаємодіяти з цифровим контентом. Для молодіжної аудиторії особливу значущість мають висока продуктивність платформи, сучасний дизайн та яскраво

виражена інтерактивність.

На завершальному етапі розробки проводиться ретельне тестування онлайн-екскурсії. Головною метою цього процесу є перевірка стабільності роботи системи, якості візуального відображення контенту, а також оцінка рівня зручності користування платформою для відвідувачів.

Після завершення технічної реалізації проєкту віртуальний тур інтегрується в загальну цифрову екосистему музею. У першу чергу, онлайн-екскурсія розміщується на офіційному веб-сайті закладу, стаючи важливим елементом його цифрової інфраструктури.

Невід'ємною складовою подальшої роботи є постійна підтримка та оновлення створеного продукту. Онлайн-екскурсія не повинна залишатися статичним ресурсом, адже діяльність музею постійно змінюється і розширюється за рахунок нових виставок, подій та експозицій. Тим самим забезпечується актуальність та затребуваність цифрової платформи.

Отже, розробка концепції онлайн-екскурсії для Одеського літературного музею виступає ключовим та перспективним кроком у процесі діджиталізації музейних послуг в умовах сучасного цифрового суспільства. Створення інтерактивного віртуального туру сприятиме кращій адаптації музею до змінюваних потреб аудиторії, розширенню каналів взаємодії з відвідувачами, а також забезпеченню доступу до культурної спадщини та її збереження у цифровому форматі.

3.2 Оцінка ефективності впровадження цифрових екскурсійних послуг музею

Розвиток цифрових музейних продуктів вимагає суттєвих фінансових, технічних і організаційних ресурсів. Створення високоякісної онлайн-екскурсії включає професійну панорамну та 3D-зйомку, розробку цифрових моделей експонатів, програмування інтерактивного середовища, технічне обслуговування платформи та її регулярне оновлення. У цьому контексті особливо важливим стає

питання економічної ефективності цифрових музейних послуг, адже сучасні музеї прагнуть не тільки до зміцнення культурно-просвітницької діяльності, але й до пошуку додаткових джерел фінансування.

Ця проблема є особливо актуальною для українських музеїв, які стикаються з викликами недостатнього фінансування, необхідністю збереження музейних фондів і обмеженими ресурсами для реалізації масштабних цифрових проєктів. За таких умов впровадження цифрових екскурсій може стати не просто кроком у модернізації музейної діяльності, а й дієвим інструментом часткової фінансової самоокупності.

В рамках концепції онлайн-екскурсії для Одеського літературного музею пропонується застосувати комбіновану модель монетизації цієї послуги. Вона включатиме безкоштовну демо-версію віртуального туру, що дозволить користувачам ознайомитися з частиною експозиції, а також платний доступ до повної версії екскурсії. Остання запропонує не лише перегляд усіх залів, але й інтерактивні 3D-моделі експонатів та додаткові мультимедійні матеріали. Крім того, додаткові доходи можна отримати через інтеграцію інформаційно-рекламних матеріалів на сторінці онлайн-екскурсії.

Важливою складовою у визначенні ефективності реалізації цифрових екскурсійних послуг є вибір моделі монетизації онлайн-екскурсій. Оскільки створення та підтримка інтерактивного віртуального туру потребують значних фінансових ресурсів, доцільно запровадити систему частково платного доступу до такого цифрового продукту. Такий підхід дозволить поєднати доступність культурного контенту для широкого загалу з можливістю забезпечення додаткових фінансових надходжень для музею.

Передбачена концепція впровадження онлайн-екскурсій базується на freemium-моделі - одній із найпоширеніших серед цифрових сервісів. Її сутність полягає у безкоштовному наданні базового доступу до продукту із можливістю придбання розширенного функціоналу або повної версії. Завдяки цьому підходу користувачі спочатку знайомляться з продуктом, що стимулює їх до придбання додаткових опцій.

У межах цієї концепції безкоштовна версія онлайн-екскурсії матиме

ознайомчий і рекламний характер. Вона дозволить користувачам отримати загальне уявлення про музей, відвідати окремі експозиційні зали й ознайомитися з обмеженою кількістю експонатів. При цьому доступ до найбільш цікавих або розширених зон залишатиметься обмеженим і буде доступним лише для платних користувачів.

Безкоштовна версія також включатиме рекламні елементи, представлені у вигляді банерів, інтерактивних повідомлень або коротких роликів між переходами між експозиціями. Важливо, щоб рівень рекламного контенту був помірним, аби реклама не заважала користувачам і не знижувала якість взаємодії з цифровою платформою.

Рекламний контент доцільно підібрати відповідно до культурно-освітньої тематики музею. Це можуть бути оголошення про культурні події, театральні вистави, книжкові новинки, освітні програми, туристичні сервіси або партнерські культурні ініціативи. Використання тематично релевантної реклами дозволить музею не тільки отримувати додаткові доходи, але й підтримувати культурний дух своєї цифрової платформи.

Платна версія онлайн-екскурсії передбачатиме повноцінний доступ до всього функціоналу сервісу. Після оплати користувачі отримають можливість відвідувати всі експозиційні зали, переглядати розширені мультимедійні матеріали, а також насолоджуватися деталізованими 3D-моделями експонатів. Крім того, вони зможуть користуватися платформою без наявності рекламних блоків, що значно покращить комфортність взаємодії.

Відсутність реклами у платній версії є суттєвим стимулом для багатьох користувачів здійснювати оплату. Сучасна аудиторія, особливо представники молодого покоління, цінує зручний і ненав'язливий досвід користування цифровими сервісами, тому формат без реклами стане вагомою перевагою продукту.

Запропонована комбінована модель монетизації забезпечує оптимальний баланс між виконанням соціальної місії музею та генерацією додаткових фінансових ресурсів для розвитку і підтримки цифрових платформ. Безкоштовна частина фокусуватиметься на поширенні культурного контенту та підвищенні інтересу до

музею, тоді як платна версія гарантує фінансову стійкість проєкту. У результаті таке рішення може суттєво посприяти успішній реалізації цифрової трансформації Одеського літературного музею.

Важливим аспектом оцінки ефективності впровадження цифрових екскурсійних послуг є комплексний аналіз витрат, пов'язаних зі створенням, імплементацією та подальшою підтримкою онлайн-туру Одеського літературного музею. Запропонована концепція передбачає розробку інтерактивного віртуального туру, що включатиме панорамну зйомку приміщень, створення 360°-зображень експонатів, аудіогід та мультимедійний контент. Такий масштабний проект вимагає значних фінансових ресурсів.

Для розрахунку попередньої вартості було використано ринкові тарифи українських компаній, які спеціалізуються на розробці віртуальних турів. Зокрема, за основу було взято цінову політику компанії Studio 360, що має досвід у створенні інтерактивних 3D-турів [43]. Тариф Core 360 для віртуального туру площею до 500 м² становить 22 499 грн.

Згідно з проведеним аналізом площа експозиційних приміщень музею, які підлягають оцифруванню, складає близько 2000 м². Ураховуючи граничну площу, для застосування вказаного тарифу, витрати розраховуються середньозважено:

$$22\ 499 \times 4 = 89\ 996 \text{ грн.}$$

Таким чином, базова вартість створення віртуального туру музею оцінюється в межах 90 000 грн. До цього бюджету входять наступні послуги:

- проведення панорамної зйомки приміщень;
- обробка сферичних зображень;
- створення інтерактивного туру;
- інтеграція на веб-сайт музею;
- базова внутрішня навігація між залами.

При цьому запропонована концепція як оптимізацію передбачає спрощену панорамну зйомку, що включатиме дві панорами на зал із різних ракурсів. Це дозволить забезпечити достатній огляд без надмірного відтворення деталей інтер'єру. Основний акцент планується зробити на деталізації експонатів.

Одним із ключових елементів концепції є створення інтерактивних 360° моделей експонатів музею. За наявними даними, до оцифрування передбачається 282 музейних предмета. Для кожного з них буде виконано предметну фотографію у режимі 360°, яка складатиметься із серії з 32 кадрів і забезпечуватиме можливість їхньої інтерактивної навігації користувачем. Це рішення дозволяє відтворити об’ємний вигляд експонатів, підвищуючи рівень залучення відвідувачів.

Вартість створення однієї такої 360°-моделі складає 350 грн. Загальні витрати на оцифрування усіх запланованих музейних об’єктів становитимуть:

$$282 \times 350 = 98\,700 \text{ грн.}$$

До цього бюджету входять:

- високоякісна предметна фотозйомка;
- створення серії із 32 фотографій;
- цифрова обробка зображень;
- створення інтерактивної моделі експоната;
- оптимізація моделей для використання у веб-середовищі;
- інтеграція моделей до структури віртуального туру.

Крім того, концепція включає інтеграцію різнопланового мультимедійного контенту, що має поліпшити пізнавальні й естетичні аспекти віртуальної екскурсії. Планується додання таких елементів, як:

- аудіогід;
- текстові описи експонатів;
- відеоматеріали;
- інтерактивні інформаційні точки.

Ці мультимедійні елементи вже враховані у вартості тарифних планів компанії Studio 360 для продукту Web Core 360.

Оскільки задум передбачає використання моделі freemium-доступу, реалізація монетизації для онлайн-екскурсії вимагатиме додаткових витрат. Для цього необхідно розробити:

- систему авторизації користувачів;
- платіжний модуль;

- механізм розмежування безкоштовного та платного контенту;
- функцію автоматичного відкриття повного доступу після здійснення оплати;
- інтеграцію рекламних блоків.

Зважаючи на те, що веб-сайт музею вже діє, впровадження онлайн-екскурсії відбуватиметься у межах існуючої вебструктури. Це значно зменшить загальні витрати на розробку. За даними українських вебстудій, середня вартість інтеграції додаткових інтерактивних модулів та налаштування необхідного функціоналу складає близько 30 000 грн. Точна сума залежатиме від складності інтеграції та особливостей системи керування сайтом.

Отже, загальні інвестиційні витрати на розробку та інтеграцію онлайн-екскурсії для музею становлять:

$$89\,996 + 98\,700 + 30\,000 = 218\,696 \text{ грн.}$$

Після завершення розробки та інтеграції онлайн-екскурсії ключовим етапом є забезпечення стабільної роботи цифрової платформи та її технічна підтримка в майбутньому. Оскільки віртуальний тур включатиме великий обсяг мультимедійного контенту, зокрема панорамні зображення, інтерактивні 360° моделі експонатів, аудіогід, відеоматеріали та систему платного доступу, веб-сайт музею потребуватиме регулярного догляду і своєчасного оновлення.

Для стабільного функціонування цифрового продукту передбачено регулярні роботи з технічного обслуговування сайту. Серед необхідних завдань:

- оновлення системи керування контентом;
- підтримка інтерактивних модулів;
- моніторинг і забезпечення стабільної роботи платіжної системи;
- перевірка коректності функціонування 360°-моделей;
- створення резервних копій даних;
- оновлення мультимедійного наповнення;
- технічна оптимізація для підвищення швидкості роботи сайту;
- перевірка надійності системи безпеки;
- усунення можливих технічних несправностей.

Відповідно до аналітики компанії IT Premium, середня вартість технічного супроводу сайтів в Україні станом на 2026 рік варіюватиметься залежно від складності вебресурсу [44]. Для платформ із мультимедійними й інтерактивними елементами витрати на обслуговування становитимуть 7 000 грн щомісяця. Таким чином, річний бюджет на технічне обслуговування складе:

$$7\,000 \times 12 = 84\,000 \text{ грн.}$$

Одним із основних етапів аналізу ефективності впровадження цифрових екскурсійних послуг є оцінка економічної доцільності проєкту та прогнозування його фінансової окупності. У цьому контексті важливим завданням є розрахунок точки беззбитковості онлайн-екскурсії. Вона допомагає визначити мінімальну кількість продажів послуг, необхідну для покриття всіх витрат, пов’язаних із реалізацією та підтримкою проєкту.

Точка беззбитковості є критичним економічним індикатором, що дозволяє оцінити ефективність вкладень та фінансову стійкість проєкту. Цей показник демонструє той момент, у якому сукупний дохід від надання послуг відповідає загальним витратам на їх створення та функціонування. Від моменту досягнення цього показника проєкт починає приносити чистий прибуток.

Сумарні витрати протягом першого року функціонування проєкту становлять:

$$218\,696 \text{ грн} + 84\,000 \text{ грн} = 302\,696 \text{ грн.}$$

Для розрахунку точки беззбитковості необхідно врахувати ціну цифрової послуги. У межах запропонованої концепції передбачається, що вартість повного доступу до онлайн-екскурсії становитиме 200 грн. Така ціна є раціонально обґрунтованою, оскільки відповідає чинному тарифу на відвідування експозицій Одеського літературного музею у традиційному форматі, який також встановлено на рівні 200 грн. Таким чином, ціна цифрової екскурсії підтримує дотримання єдиної цінової політики музею.

Для визначення точки беззбитковості використовується наступна формула:

$$Q = FC / P, \qquad 3.1$$

де: Q - обсяг продажів онлайн-екскурсій, необхідний для виходу на беззбитковий рівень;

FC - загальні витрати на реалізацію та підтримку проєкту;

P - ціна однієї онлайн-екскурсії.

У межах цього проєкту:

FC = 302 696 грн;

P = 200 грн.

Таким чином, кількість реалізованих екскурсій для досягнення точки беззбитковості розраховується так:

$$Q = FC / P = 302\,696 / 200 = 1\,513{,}48.$$

Отже, для повного покриття витрат музею необхідно провести приблизно 1514 платних онлайн-екскурсій. Це означає, що після досягнення цієї кількості продажів проєкт компенсує витрати на створення і підтримку цифрової платформи протягом першого року функціонування.

Графічне зображення точки беззбитковості надання онлайн-екскурсій наведено на рис. 3.1.

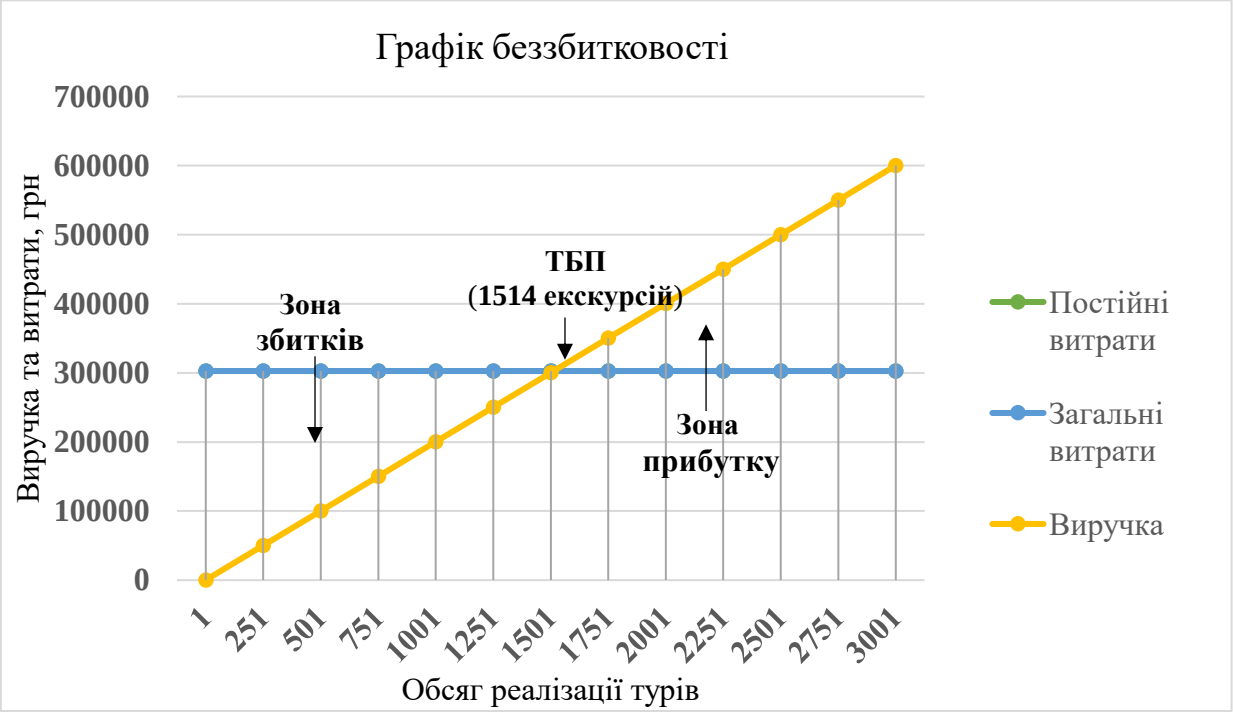

Рис. 3.1. Графічне зображення точки беззбитковості надання онлайн-екскурсій Одеським літературним музеєм

Джерело: складено автором

При цьому слід зазначити, що в запропонованій моделі монетизації музей зможе отримувати додатковий дохід від рекламних інтеграцій у безкоштовній версії онлайн-екскурсій. Це дозволить частково компенсовувати витрати до досягнення основної точки беззбитковості. Окрім цього, початкові витрати на розробку віртуального туру не потребуватимуть повторного фінансування в наступні роки, тому витрати зводитимуться лише до підтримки платформи.

Починаючи з другого року роботи проєкту, для покриття лише щорічних витрат на технічну підтримку потрібно продати:

$$Q = FC / P = 84\,000 / 200 = 420.$$

Тобто музею буде достатньо реалізувати близько 420 онлайн-екскурсій на рік, щоб компенсувати всі операційні витрати. Зважаючи на те, що основною аудиторією Одеського літературного музею є молодь, школярі та студенти, які активно використовують цифрові технології, а також потенціал охоплення віддалених користувачів з інших міст та країн, досягнення зазначеної точки беззбитковості виглядає цілком реалістичним у довгостроковій перспективі.

Зважаючи на значний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для розробки та впровадження онлайн-екскурсії Одеського літературного музею, одним із можливих шляхів фінансування цього проєкту є залучення міжнародної грантової підтримки. Це питання стає ще актуальнішим у контексті обмеженого фінансування музейної галузі та необхідності прискорення процесів цифрової трансформації культурних установ в Україні.

Однією з можливих програм, які можуть фінансово підтримати проєкти зі збереження та цифровізації культурної спадщини України, є нідерландська ініціатива Cultural Emergency Response (CER) [45]. Ця організація ставить за мету захист культурної спадщини у кризових ситуаціях і надає гранти для проєктів, що займаються цифровим документуванням та оцифруванням музейних колекцій, створенням цифрових архівів, забезпеченням музеїв сучасним обладнанням і розвитком цифрової інфраструктури.

В Одеській області вже є позитивні приклади реалізації подібних ініціатив. Зокрема, у межах проєкту «Мобільна цифрова лабораторія» за підтримки Cultural

Emergency Response здійснюється оцифровування музейних колекцій регіону. У проєкті беруть участь кілька музеїв Одещини, серед яких Білгород-Дністровський краєзнавчий музей, де проводиться створення цифрових копій експонатів з їх подальшим внесенням до відповідних баз даних. Основна мета цього проєкту – збереження культурної спадщини через її оцифрування та забезпечення доступу до музейних фондів незалежно від місця їх фізичного зберігання [46].

Для Одеського літературного музею участь у подібній грантовій програмі може стати дієвим кроком для забезпечення фінансування онлайн-екскурсії. Заплановані активності проєкту – створення цифрових копій 282 музейних експонатів, панорамна зйомка залів, розробка інтерактивного віртуального середовища та інтеграція мультимедійного контенту – повністю відповідають пріоритетам Cultural Emergency Response у сфері цифрового збереження культурної спадщини.

Отримавши грант, музей зможе частково або повністю покрити витрати на реалізацію проєкту, сумарна вартість якого становить 302 696 грн згідно з розрахунками. Це суттєво зменшить власні витрати установи і дозволить скоротити терміни окупності ініціативи. У такому випадку основні витрати музею зведуться до щорічного обслуговування цифрової платформи, що становитиме приблизно 84 000 грн на рік.

Отже, результати аналізу показують, що створення онлайн-екскурсії є як актуальним напрямом діджиталізації діяльності Одеського літературного музею, так і економічно обґрунтованим рішенням. Цей проєкт здатен забезпечити як фінансові вигоди, так і соціокультурну цінність. Запровадження такої ініціативи підвищить доступність музейних послуг, залучить нові категорії відвідувачів, сформує сучасний цифровий імідж установи та закладе основу для подальшого розвитку цифрових сервісів музею.

Висновки до Розділу 3

У результаті проведеного дослідження було розроблено комплексну концепцію цифровізації екскурсійних послуг Одеського літературного музею, зокрема через створення інтерактивної онлайн-екскурсії, що відповідає сучасним тенденціям розвитку музеєзнавства та потребам цільової аудиторії. Аналіз виявив, що впровадження цифрових технологій є перспективним напрямом модернізації діяльності музейних установ. Воно не лише розширює доступ до культурної спадщини, але й сприяє появі нових форматів взаємодії між музеєм та відвідувачами.

Розроблена концепція передбачає створення інтегрованого віртуального середовища музею, яке базується на використанні панорамної зйомки експозиційних залів та інтерактивних 360° моделей музейних експонатів. Головною особливістю такого проєкту є можливість дистанційного ознайомлення з музейною колекцією незалежно від географічного розташування користувача. Віртуальна екскурсія пропонує не лише перегляд загальної панорами залів, але і детальне ознайомлення з окремими експонатами через інтерактивні моделі, аудіо та текстові матеріали, а також додатковий мультимедійний контент. Такий підхід істотно розширює функціонал традиційного формату музейної екскурсії й узгоджується із сучасними принципами цифрового репрезентування культурної спадщини.

Особлива увага приділялася економічному аспекту впровадження цифрових екскурсійних послуг. У межах дослідження запропоновано модель монетизації онлайн-екскурсії, яка базується на концепції freemium-підходу. Згідно з цією моделлю користувачам пропонується тестова версія віртуального туру з обмеженим доступом до експозицій та включенням рекламних матеріалів, тоді як повний доступ до всіх залів і інтерактивних функцій можливий виключно за оплату. Такий фінансовий механізм дає змогу поєднати соціальну місію музею з можливістю генерувати додаткові джерела доходу, необхідні для розвитку його цифрової інфраструктури.

Аналіз витрат демонструє, що загальна вартість розробки та інтеграції онлайн-екскурсії становить 302 696 грн, а щорічні витрати на її технічне обслуговування — близько 84 000 грн. Проведений розрахунок точки беззбитковості показує, що для

покриття витрат першого року функціонування проєкту потрібно реалізувати 1 514 платних доступів за ціною 200 грн кожний. Надалі для забезпечення фінансування щорічного обслуговування цифрового продукту достатнім буде продаж приблизно 420 доступів на рік. Наведені дані засвідчують реалістичність досягнення фінансової самоокупності, за умови ефективного просування віртуальної екскурсії серед цільової аудиторії.

Окрім внутрішніх джерел фінансування, у дослідженні розглянуто варіант залучення коштів через міжнародні грантові програми. Одним із перспективних джерел може бути нідерландська програма Cultural Emergency Response, яка активно підтримує цифровізацію музейних колекцій в Україні та вже фінансувала подібні проєкти в музеях Одеської області. Участь у таких грантових програмах дозволяє значно зменшити фінансовий тягар на установу та прискорити процес імплементації цифрових технологій у її діяльність.

Проведене дослідження підтверджує актуальність, технічну здійсненність і економічну доцільність створення онлайн-екскурсії для цього музею. Запропонована концепція інтегрує освітні, культурні, комунікаційні та економічні функції, сприяючи розвитку музею відповідно до сучасних цифрових стандартів. Водночас вона спрямована на збереження і популяризацію унікальної літературної спадщини Одеси.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дипломної роботи було проаналізовано сучасний стан і перспективи цифровізації послуг музейних закладів Одеси на прикладі Одеського літературного музею. Для досягнення поставленої мети було виконано низку завдань: досліджено теоретичні основи цифрової трансформації музейної сфери, оцінено рівень цифровізації одеських музеїв, проаналізовано діяльність Одеського літературного музею та запропоновано практичні рекомендації щодо впровадження цифрових екскурсійних послуг.

Результати дослідження підкреслили значущість музейної мережі Одеси як невід'ємної частини культурного ландшафту міста із значним потенціалом для подальшого розвитку. Ці заклади зберігають унікальні колекції історичних, мистецьких і літературних пам'яток, які є важливою частиною регіональної культурної спадщини. Водночас сучасні виклики, зокрема, наслідки воєнних дій, недостатнє фінансування та потреба у відповідності новим запитам аудиторії, вимагають активного впровадження цифрових технологій у їхню діяльність.

Аналіз міжнародного досвіду показав, що провідні світові музеї широко впроваджують цифрові інновації для розширення доступу до своїх колекцій, залучення ширшої аудиторії та покращення якості послуг. Найпоширенішими напрямами цифровізації є розробка віртуальних екскурсій і цифрових виставок, застосування технологій доповненої і віртуальної реальності, оцифрування фондів, інтеграція до світових цифрових платформ, а також розвиток офіційних вебсайтів і соціальних мереж. Разом із тим аналіз показав, що хоч одеські музеї вже почали запроваджувати елементи цифровізації, їхній рівень все ще значно поступається світовим стандартам.

Детальне вивчення діяльності Одеського літературного музею за період 2023–2025 років дозволило виокремити як позитивні аспекти його розвитку, так і проблеми, які перешкоджають подальшому прогресу. До досягнень належать стабільне зростання музейних фондів, активізація виставкової діяльності,

покращення фінансових показників та зростання кількості культурно-освітніх заходів і співпраці з іншими установами. Це свідчить про зусилля музею в залученні нової аудиторії.

Водночас було виділено низку проблемних питань. Зокрема, скорочення кадрового потенціалу та зменшення кількості наукових співробітників із профільною освітою справляють негативний вплив на розвиток музею. До цього додаються недостатні темпи реставраційних робіт і низький рівень цифровізації музейних фондів. Останній аспект є особливо нагальним, оскільки структура фондів переважно складається з друкованих матеріалів, і частка цифрових або аудіовізуальних ресурсів лишається незначною. Це зумовлює необхідність модернізації методів збереження та популяризації колекцій, що сприятиме їх ширшому доступу для громадськості та їх більш ефективному використанню.

У роботі особливу увагу було приділено розробці практичних підходів до цифровізації діяльності Одеського літературного музею. На основі проведеного аналізу була запропонована концепція інтерактивної онлайн-екскурсії, яка інтегрує сучасні технології панорамної зйомки, 360-градусні інтерактивні моделі експонатів, мультимедійний супровід та дистанційний доступ до музейних ресурсів. Такий проєкт не лише розширює доступність музейних послуг, але й забезпечує цифрове збереження культурної спадщини шляхом створення високоякісних цифрових копій експонатів.

Дослідження підтвердило, що впровадження онлайн-екскурсії має значний потенціал для підвищення ефективності роботи музею. Реалізація цієї ініціативи допоможе залучити нові категорії відвідувачів, зокрема молодь, яка є основною аудиторією музею та активно користується цифровими технологіями. Крім того, віртуальні екскурсії дозволять знайомити з музейними колекціями людей з інших регіонів України та закордону, сприяючи популяризації культурної спадщини Одеси на міжнародній арені.

Одним із ключових результатів роботи стало обґрунтування економічної доцільності створення онлайн-екскурсії. Розроблено модель монетизації цифрових послуг на основі підходу freemium, який поєднує безкоштовний базовий доступ і

платний преміум-контент. Проведені розрахунки свідчать про реальну можливість самоокупності проєкту за умови ефективного просування екскурсії та залучення цільової аудиторії. Додатковим джерелом фінансування можуть стати рекламні інтеграції та участь у міжнародних грантових програмах підтримки цифровізації культурної спадщини.

Окремо було зазначено, що залучення грантових коштів міжнародних організацій, таких як програма Cultural Emergency Response, може стати дієвим способом реалізації проєкту без суттєвого фінансового навантаження на бюджет музею. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку музейної сфери в Україні та міжнародним практикам підтримки культурних установ, особливо в умовах криз.

Таким чином, результати дослідження свідчать, що цифровізація музейних послуг є важливою складовою подальшого розвитку установ культури Одеси. Запропонована концепція онлайн-екскурсії для Одеського літературного музею є технічно реалізовуваною, економічно виправданою та соціально вагомою. Її впровадження допоможе не лише розширити доступ до музею й залучити ширшу аудиторію, але й посилити фінансову стійкість закладу, створивши сучасне цифрове середовище для збереження й популяризації літературної спадщини Одеси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чернюк Ю.Р., Павлоцький В. Я. Зарубіжні підходи до впровадження цифрових технологій у музейну діяльність. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України* : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 квітня 2026 р.). Одеса, 2026. С. 372 – 376.
2. Нездоймінов С.Г. Організація екскурсійних послуг : навч.-метод. посіб. / Одеський нац. екон. ун-т. Одеса : Астропринт, 2011. 216 с. URL: https://dspace.oneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/60fbe2f6-f32f-4cf2-89be-b7b651eb6c79/content (дата звернення 06.10.2025).
3. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 575 с.
4. Одеський археологічний музей Національної академії наук України : веб-сайт. URL: http://www.archaeology.odessa.ua/ua/istoriya-muzeya (дата звернення: 11.11.2025).
5. Музеї Одеси : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музеї_Одеси (дата звернення: 06.10.2025).
6. Одеський історико-краєзнавчий музей : веб-сайт. URL: https://history.odessa.ua (дата звернення: 11.11.2025).
7. Одеський національний художній музей : веб-сайт. URL: https://www.ofam.ua (дата звернення: 11.11.2025).
8. Олійник В.Д. Музеєзнавство та організація екскурсійної діяльності : навч. посіб. / Міжнар. гуман. ун-т. Одеса, 2024. 141 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e1f5b31-50d1-4674-90dc-f9656ab2b2d9/content (дата звернення 06.10.2025).
9. Григор’єва В.Б, Споденюк С.І. Архітектурно-художня освіта в Одесі на початку XX століття. *Регіональні проблеми архітектури та містобудування*. 2021. №15. С. 161–167 URL: https://axi-pnam.com.ua/images/Csa/AxiPnam15_19.pdf (дата звернення 06.10.2025).

10. Одеський музей західного та східного мистецтва : веб-сайт. URL: https://mitec.ua/category/institutes/odeskij-muzej-zahidnogo-i-shidnogo-mistetstva (дата звернення: 11.11.2025).
11. Одеський літературний музей : веб-сайт. URL: https://museum-literature.odessa.ua (дата звернення: 11.11.2025).
12. Звіт про роботу Департаменту культури та туризму Одеської міської ради за 2021 рік.
13. Звіт Міністерства культури та стратегічних комунікацій України «Базова мережа закладів культури» за 2022-2023 роки. URL: https://lookerstudio.google.com/u/0/reporting/e383d0df-2f05-43a4-914e-45282bed8b8e/page/1d9uE?hl=uk (дата звернення: 07.10.2025).
14. Статистичні дані Національної туристичної організації України. «Туристичний барометр 2021 – 2022». 276 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1yPpcusyi2Ev7R3cQP2gb97RyG1wyLiaM/view (дата звернення 07.10.2025).
15. Керівництво Міністерства культури та інформаційної політики відвідало Одещину з робочим візитом : веб-сайт. URL: https://culture.od.gov.ua/2024/04/17/kerivnycztvo-ministerstva-kultury-ta-informaczijnoyi-polityky-vidvidalo-odeshhynu-z-robochym-vizytom/ (дата звернення 07.10.2025).
16. Шикіна О.В., Нєчєва Н.В. Аналіз сучасного стану музейної справи в Україні. *Інфраструктура ринку*. Одеса, 2019. №38. С. 116–125 URL: file:///D:/Downloads/Shykina%20Niecheva%20Аналіз%20сучасного%20стану%20музейної%20справи%20в%20України.pdf (дата звернення 07.10.2025).
17. Річний звіт Одеського національного художнього музею за 2024 рік URL: https://drive.google.com/file/d/15tDy8DJ8BKm9sw7WqyJYHyvMN8FPuF__/view (дата звернення 07.10.2025).
18. Культурні потреби одеситів та уявлення про одеський міф. *Звіт соціологічного дослідження, грудень 2023*. Одеса, 2024. 65 с. URL:

https://omr.gov.ua/Files/2024/KULTURA/Strategy/odesa-survey-2023-eu4culture.pdf (дата звернення 07.10.2025).

19. Галушко К., Лобанова М. Спеціальний статус об'єктів культурної спадщини під час збройних конфліктів: порівняльний аналіз досвіду Дубровника та Одеси. *Vita Antiqua*. 2024. №15. С. 33–43. URL: https://vitaantiqua.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/33-43_Halushko_Lobanova.pdf (дата звернення 07.10.2025).
20. Дуброва М. П. Соціокультурна роль діджиталізованих музеїв. *Культорологічний альманах*. 2024. № 3 (11). С. 206 – 211. URL: https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/445/418 (дата звернення: 01.11.2025).
21. Коробка С. В. Діджитлізація підприємницької діяльності. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Харків, 2021. № 100. С. 88 – 96. URL: file:///D:/Downloads/17619-Текст%20статті-34590-1-10-20210729.pdf (дата звернення: 01.11.2025).
22. Гудзь О. Є., Федюнін С. А., Щербина В. В. Диджиталізація як конкурентна перевага підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 3 (29). С. 18 – 24. URL: https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215/2114 (дата звернення: 01.11.2025).
23. Абакуменко О. В., Деркач А. О., Корнєєва М. В. Діджиталізація банківського сектору України. *Фінансові дослідження*. Чернігів, 2016. № 1. С. 69 – 75. URL: file:///D:/Downloads/find_2016_1_10.pdf (дата звернення: 01.11.2025).
24. Грибіненко О. М. Діджиталізація економіки в новій парадигмі цифрової трансформації. *Міжнародні відносини, серія « Економічні науки»*. 2018. № 16. С. 35 – 37.
25. Гашутіна О. Е., Гуренко А. В. Напрями розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 739 – 745. URL: file:///D:/Downloads/Ekonomika-i-suspilstvo-19-2018%20Гірман.pdf (дата звернення: 01.11.2025).

26. Доманський А. О., Лігоненко Л. О., Хріпко А. В. Зміст та механізм формування стратегії діджиталізації в бізнес-організаціях. *Міжнародний журнал «Інтернаука».* Київ, 2018. № 22 (62). С. 20 – 24.
27. Горбул Т. О. Діджиталізація культурної спадщини в Україні: аналіз особливостей в контексті розвитку цифрової культури. *Культорологічний альманах.* 2023. № 4. С. 212 – 218. URL: https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/297/278 (дата звернення: 01.11.2025).
28. Грабар М. В. Еволюція аудіо гідів в контексті цифровізації екскурсійного супроводу. Інфраструктура ринку. 2025. № 85. С. 242 – 246. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/69fcb311-4f71-47fb-88c1-f512e24b8d86/content (дата звернення: 03.11.2025).
29. Недошитко І. Інноваційні форми діяльності музею. *Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи* : матеріали VI міжнар. наук-практ. конф. (м. Полтава, 25 лис. 2021 р.). Полтава, 2021. С. 210 – 215. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/13384/1/%2BЗбірник.%202021%20документ.pdf#page=210 (дата звернення: 03.11.2025).
30. Віртуальні музеї та галереї: тимчасове рішення чи стала тенденція? : веб-сайт. URL: https://gwaramedia.com/virtualizacziya-muzeiv-i-galerej (дата звернення: 03.11.2025).
31. Віхорт Ю. В., Діденко А. В. Закордонний досвід створення інноваційного екскурсійного продукту. *Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 14-15 лист. 2024 р.). Запоріжжя, 2024. С. 127 – 131. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2024/conf/1.6/TGtaRB_2024.pdf#page=128 (дата звернення: 03.11.2025).

32. В Одесі розпочато оцифрування культурної спадщини оперного театру : веб-сайт. URL: https://omr.gov.ua/ua/news/242646/?print (дата звернення: 14.11.2025).
33. Лисенко А. Музейна виставка: сучасні тенденції. *Культурно-історична спадщина україни: перспективи дослідження та традиції збереження* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 31 жовт. - 1 лист. 2024 р.). Черкаси, 2024. С. 125 – 127.
34. Одеса в творчій долі українських письменників : веб-сайт. URL: https://mayakovka.od.ua/?page_id=1497#gsc.tab=0 (дата звернення: 04.12.2025).
35. Бригін Микита Олексійович : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бригін_Микита_Олексійович (дата звернення: 04.12.2025).
36. Odesa's literature museum is a radical tribute to the city`s multicultural, revolutionary history : web-site. URL: https://www.new-east-archive.org/features/show/11324/odesas-literature-museum-is-a-radical-tribute-to-the-citys-multicultural-revolutionary-history (дата звернення: 04.12.2025).
37. Одеський літературний музей : путівник / О. Яворська та ін. Одеса, 2017. 160 с. URL: https://museum-literature.odessa.ua/wp-content/uploads/2019/09/OLM-Putevodytel-OLM-Putivnyk-.pdf (дата звернення: 04.12.2025).
38. Одеський літературний музей під час війни. *Культура історичної пам'яті в Україні: наукові, культурні та освітні аспекти* : матеріали Всеукр. наук-практ. конф., м. Одеса, 23-24 серп. 2023 р. Одеса, 2024. С. 97 – 100. URL: https://odnb.odessa.ua/img/novini_2023/4326/541748.pdf (дата звернення: 10.12.2025).
39. Odesa: UNESCO strongly condemns attack on World Heritage property : web-site. URL: https://www.unesco.org/en/articles/odesa-unesco-strongly-condemns-attack-world-heritage-property (дата звернення: 10.12.2025).
40. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство : навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 428 с.

41. Бурчак К. Д., Федій О. А. Використання фотограмметрії для збереження культурної спадщини. *Освітні і наукові виміри географії та туризму* : матеріали III Всеукр. наук-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 17 квіт. 2024. Полтава, 2024. С. 198 – 200. URL: http://geography.pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/Збірник-конференції-17.04.24.pdf#page=198 (дата звернення: 18.05.2026).
42. Цифрова однооб'єктивна дзеркальна камера : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Цифрова_однооб%27єктивна_дзеркальна_фотокамера (дата звернення: 18.05.2026).
43. Тариф Core 360 : веб-сайт. URL: https://studio360.com.ua/core-360/ (дата звернення: 21.05.2026).
44. Підтримка та управління сайтом для бізнесу у 2026 році: статистика, вартість та рекомендації : веб-сайт. URL: https://it-premium.com.ua/blog/pidtrymka-saitu-dlia-biznesu-statystyka-2026/ (дата звернення: 21.05.2026).
45. Cultural Emergency Response : веб-сайт. URL: https://www.culturalemergency.org (дата звернення: 01.06.2026).
46. У Білгород-Дністровському краєзнавчому музеї оцифровують колекції в межах міжнародного проекту : веб-сайт. URL: https://bessarabia.ua/ua/kultura/u-bilgorod-dnistrovskomu-krayeznavchomu-muzeyi-oczyfrovuyut-kolekcziyi-v-mezhah-mizhnarodnogo-proyektu/ (дата звернення: 01.06.2026).

ДОДАТКИ

1368 - нові надходження 2023р. Всього: 92983 Додаток А

I. Фонди музею (на кінець року)

(одиниць)

№ рядка	Кількість предметів основного фонду - усього	У тому числі належать до державної частини Музейного фонду України	Із них занесені до Державного реєстру національного культурного надбання	Кількість предметів науково-допоміжного фонду
А	1	2	3	4
01	49066	49066		43917

II. Класифікація предметів основного фонду музею

№ рядка	Типи предметів основного фонду музею (з графи 1 розділу I)								
	речові	образотворчі	декоративно-ужиткові	писемні	фото	фоно	кіно та відео	природничі	інші
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
01	698	1116	27	4290	3301	23	5	—	39606

III. Рух основного фонду музею

(одиниць)

№ рядка	Кількість предметів основного фонду, що надійшли протягом року	Загальна кількість предметів основного фонду, що пройшли наукову інвентаризацію протягом року	Загальна кількість предметів основного фонду, що вибули протягом року	Кількість предметів основного фонду, що потребують реставрації на кінець року	Відреставровано протягом року
А	1	2	3	4	5
01	506	506		914	8

IV. Площа та технічний стан музею

№ рядка	Площа музейної території усього, кв.м	У тому числі					Кількість будівель усього, одиниць	Площа будівель музею - всього, кв.м	Із них	
		заповідна	експозиційна	наукова	рекреаційна	господарська			для експозиції	під фондосховище
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01										

V. Науково-дослідна й експозиційна робота музею

(одиниць)

№ рядка	Кількість наукових видань та публікацій	Кількість розроблених тематико-експозиційних планів	Кількість предметів основного фонду, що експонувалися протягом року	У тому числі на виставках		Кількість найменувань виставок, відкритих у звітному році	Кількість місць експонування виставок поза музеєм	У тому числі за межами України
				у музеї	поза музеєм			
А	1	2	3	4	5	6	7	8
01	60	8	330	134	11	28	1	—

VI. Культурно-освітня робота музею

№ рядка	Кількість днів відкритого для відвідування	Загальна кількість відвідувачів, тис.осіб (з дес. знаком)		Із них обслуговано екскурсіями - всього, тис.осіб (з дес. знаком)	У тому числі		Кількість екскурсій, одиниць
		усього	у тому числі учнів, слухачів та студентів		учнів, слухачів та студентів	за угодами	
А	1	2	3	4	5	6	7
01	359	20.531	13.589	6 850	3500	550	386

VII. Персонал музею (на кінець року)

(осіб)

№ рядка	Облікова кількість штатних працівників, усього	У тому числі наукових співробітників та екскурсоводів	Із них	
			мають вищу освіту	у тому числі спеціальну
А		2	3	4
01	135	48	48	47

Кількість фахівців, залучених на громадських засадах
5
—

VIII. Довідкова інформація

Кількість філій: _____, відділів, секторів _____

(які мають статусу юридичної особи)

IX. Робота музеїв, створених у складі підприємств, установ, організацій та навчальних закладів

(заповнюють обласні історичні та краєзнавчі музеї)

№ рядка	Кількість музеїв (юридичних осіб), що перебувають у відданні підприємств, установ, організацій та навчальних закладів, одиниць	Із них ті, у яких зберігаються музейні предмети та музейні колекції з державної частини Музейного фонду України	Кількість музейних предметів - усього, одиниць	Кількість відвідувачів, осіб	Кількість екскурсій, одиниць
А	1	2	3	4	5
01					

Підприємство, що звітує, дає згоду на поширення даних, наведених у звіті, для використання у статистичних публікаціях так

(так, ні)

Місце підпису керівника (власника) та/або особи, відповідальної за достовірність наданої інформації — Ліпуга Т. І. (ПІБ)

Єгєєва К. І. (ПІБ)

телефон (048) 722-00-02 факс (048) 734 85-62 електронна пошта: litmuseum.odesa@ukr

ТОВ "Август Трейд". Замовл. № 72. Тираж 600

1252 нові надходження 2024 44233 Додаток Б

(одиниць)

I. Фонди музею (на кінець року)

№ рядка	Кількість предметів основного фонду - усього	У тому числі належать до державної частини Музейного фонду України	Із них занесені до Державного реєстру національного культурного надбання	Кількість предметів науково-допоміжного фонду
	486			766
А	1	2	3	4
01	49552	49552		44683

II. Класифікація предметів основного фонду музею

№ рядка	Типи предметів основного фонду музею (з графи 1 розділу I)								
	речові	образотворчі	декоративно-ужиткові	писемні	фото	фоно	кіно та відео	природничі	інші
	3	31		87	285				
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
01	698	1147	27	4377	3586	23	5	—	39689

III. Рух основного фонду музею

(одиниць)

№ рядка	Кількість предметів основного фонду, що надійшли протягом року	Загальна кількість предметів основного фонду, що пройшли наукову інвентаризацію протягом року	Загальна кількість предметів основного фонду, що вибули протягом року	Кількість предметів основного фонду, що потребують реставрації на кінець року	Відреставровано протягом року
А	1	2	3	4	5
01	486	486		960	

IV. Площа та технічний стан музею

№ рядка	Площа музейної території-усього, кв.м	У тому числі					Кількість будівель-усього, одиниць	Площа будівель музею - всього, кв.м	Із них	
		заповідна	експозиційна	наукова	рекреаційна	господарська			для експозиції	під фондосховище
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01										

V. Науково-дослідна й експозиційна робота музею

(одиниць)

№ рядка	Кількість наукових видань та публікацій	Кількість розроблених тематико-експозиційних планів	Кількість предметів основного фонду, що експонувалися протягом року	У тому числі на виставках		Кількість найменувань виставок, відкритих у звітному році	Кількість місць експонування виставок поза музеєм	У тому числі за межами України
				у музеї	поза музеєм			
А	1	2	3	4	5	6	7	8
01	29	1	213	210	3	28	1	1

VI. Культурно-освітня робота музею

№ рядка	Кількість днів на рік, відкритих для відвідування	Загальна кількість відвідувачів, тис.осіб (з дес. знаком)		Із них обслуговано екскурсіями-всього, тис.осіб (з дес. знаком)	У тому числі		Кількість екскурсій, одиниць
		усього	у тому числі учнів, слухачів та студентів		учнів, слухачів та студентів	за угодами	
А	1	2	3	4	5	6	7
01	360	29.375	14.394	7.004	3.752	3500	412

VII. Персонал музею (на кінець року)

(осіб)

№ рядка	Облікова кількість штатних працівників, усього	У тому числі наукових співробітників та екскурсоводів	Із них		Кількість фахівців, залучених на громадських засадах
			мають вищу освіту	у тому числі спеціальну	
А	1	2	3	4	5
01	125	45	45	42	—

VIII. Довідкова інформація

Кількість філій: 4, відділів, секторів 7

(які не мають статусу юридичної особи)

IX. Робота музеїв, створених у складі підприємств, установ, організацій та навчальних закладів (заповнюють тільки обласні історичні та краєзнавчі музеї)

№ рядка	Кількість музеїв (неюридичних осіб), що перебувають у віданні підприємств, установ, організацій та навчальних закладів, одиниць	Із них ті, у яких зберігаються музейні предмети та музейні колекції з державної частини Музейного фонду України	Кількість музейних предметів - усього, одиниць	Кількість відвідувачів, осіб	Кількість екскурсій, одиниць
А	1	2	3	4	5
01					

в.о. директора Ліпуга Т.І.

Місце підпису керівника (власника) та/або особи, (ПІБ)
відповідальної за достовірність наданої інформації

КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА "ОДЕСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ МУЗЕЙ" Код 05534107

Єргєєва Катерина Ігорівна
(ПІБ)

телефон: (048) 722-00-02 факс: (048) 734-85-62 електронна пошта: litmuseum.odesa@ukr.net

Додаток В

I. Фонди музею (на кінець року) 2025

(одиниць)

№ рядка	Кількість предметів основного фонду - усього	У тому числі належать до державної частини Музейного фонду України	Із них занесені до Державного реєстру національного культурного надбання	Кількість предметів науково-допоміжного фонду
А	1	2	3	4
01	49 887	49 887	642	45455

II. Класифікація предметів основного фонду музею

№ рядка	Типи предметів основного фонду музею (з графи 1 розділу I)								
	речові	образотворчі	декоративно-ужиткові	писемні	фото	фоно	кіно та відео	природничі	інші
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
01	699	1151	27	4430	3660	23	5	–	39892

III. Рух основного фонду музею

(одиниць)

№ рядка	Кількість предметів основного фонду, що надійшли протягом року	Загальна кількість предметів основного фонду, що пройшли наукову інвентаризацію протягом року	Загальна кількість предметів основного фонду, що вибули протягом року	Кількість предметів основного фонду, що потребують реставрації на кінець року	Відреставровано протягом року
А	1	2	3	4	5
01	335	335	-	1020	26

IV. Площа та технічний стан музею

№ рядка	Площа музейної території усього, кв.м	У тому числі					Кількість будівель усього, одиниць	Площа будівель музею - всього, кв.м	Із них	
		заповідна	експозиційна	наукова	рекреаційна	господарська			для експозиції	під фондосховище
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01	4975,9	–	3591,4	387,5	840	180	6	4259,1	2394,4	420

V. Науково-дослідна й експозиційна робота музею

(одиниць)

№ рядка	Кількість наукових видань та публікацій	Кількість розроблених тематико-експозиційних планів	Кількість предметів основного фонду, що експонувалися протягом року	У тому числі на виставках		Кількість найменувань виставок, відкритих у звітному році	Кількість місць експонування виставок поза музеєм	У тому числі за межами України
				у музеї	поза музеєм			
А	1	2	3	4	5	6	7	8
01	17	–	282	282	–	42	2	–

VI. Культурно-освітня робота музею

№ рядка	Кількість днів на рік, відкритих для відвідування	Загальна кількість відвідувачів, тис.осіб (з дес. знаком)		Із них обслуговано екскурсіями - всього, тис.осіб (з дес. знаком)	У тому числі		Кількість екскурсій, одиниць
		усього	у тому числі учнів, слухачів та студентів		учнів, слухачів та студентів	за угодами	
А	1	2	3	4	5	6	7
01	363	27,824	11,347	9,150	2,512	2,978	305

VII. Персонал музею (на кінець року)

(осіб)

№ рядка	Облікова кількість штатних працівників, усього	У тому числі наукових співробітників та екскурсоводів	Із них		Кількість фахівців, залучених на громадських засадах
			мають вищу освіту	у тому числі спеціальну	
А	1	2	3	4	5
01	118	42	42	37	—

VIII. Довідкова інформація

Кількість філій: 2 , відділів, секторів 2

(які не мають статусу юридичної особи)

IX. Робота музеїв, створених у складі підприємств, установ, організацій та навчальних закладів

(заповнюють обласні історичні та краєзнавчі музеї)

№ рядка	Кількість музеїв (неюридичних осіб), що перебувають у віданні підприємств, установ, організацій та навчальних закладів, одиниць	Із них ті, у яких зберігаються музейні предмети та музейні колекції з державної частини Музейного фонду України	Кількість музейних предметів - усього, одиниць	Кількість відвідувачів, осіб	Кількість екскурсій, одиниць
А	1	2	3	4	5
01					

Місце підпису керівника (уповноваженого представника) та/або особи, відповідальної за достовірність наданої інформації — в.о. директора Літтуга Тетяна Іванівна (ПІБ)

вчений секретар Єргєєва Катерина Ігорівна (ПІБ)

Телефон: (048) 722-00-02 факс: (048) 734-85-62 електронна пошта: litmuseum.odesa@ukr.net